

Joñaa kayeetakeriri Juan

Joñaa kantakeri Jesucristo

¹ Jiroka okaratzi joñaa kantakeri Pava tsika ikantakota Jesucristo, iriira Pava kantakaarori iriyoyetantyaarori iromperataneete tsika onkantakotya okaakitizimataintsiri iriñaayeetero. Iro jotyaantantakariri Pava imaninkarite inkamanteri Juan. Tema irika Juan iri jomperatapiintakari Pava.

² Iri Juan itzimi kinkithatakerori okaratzi iñaakeri. Jiroka okaratzi ikinkithatakeri, iñaane Pava, tsika otzimi ikantakaantakeri Jesucristo inkamantantero.

³ Kimoshirera inkantaiya itzimi ñaanatairone iroka kamantaantsi, ari inkempitayetyaari eejatzi inkarate kempisanterone. Kimoshirera inkantaiya inkarate monkarayetairone okaratzi osankinatainchari. Tema okaakitzimatake iriñaantayeetyaarori.

Jovethayeetari kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka

⁴ Naakara Juan itzimi osankinatziro iroka. Eeroka nosankinatzi kempisantzinkariite karatatsiri 7 papatoyetaka janta nashiyetachari nampitsi saikayetatsiri Asia-ki. Tema añaatsi Pava iroñaaka, iri etakaro pairani itzimake, irootzimatake impiye, kaminthaara inkantayetaimi irirori, kameetha isaikakaayetaimi janta. Ari

inkempitaimiri eejatzi irika ipaiyeetziri “7 tasorentsi.”

⁵ Ari inkempitaimiri eejatzi Jesucristo, tema kyaaryoori onatzi okaratzi iñaaventziri. Iriitakera etanaarori ipiriinta ikamavetaka, iriira pinkathariventairiri maaroni ikaratzi pinkatharivetachari jaka kipatsiki. Iriitakera etakoyetairi aakaite. Iriitakera kempitakaantairi inkivaatyeeemi, ipeyakoyetairora ayaariperonka ikapathainkatakakeranki ikamimentayetai.

⁶ Iriitakera pinkatharitakaayetakairi. Iriitakera omperatasorentsitakaayetakairi antavaitantaaniriri Pava itzimi Ashitariri. Iriitake otzimimotairi irovaneenkaro, iriitake pinkathariperotaatsiri. Ari inkantaitatyeeroni. Ari onkantyaari.

⁷ Jirika Cristo, inkenapai menkoriki, maaroni iriñeetavairi. Irimatzityaaro iriñeeri ovathaamerekitakeriri. Iriraakoyeetaiyaari maaroiteni jaka kipatsiki, irimatzyaaro kaari sheninkatavakaachane. Ari onkantyaari.

⁸ Jiroka ikantzi Avinkatharite Pava:

Naakatake oshiyarori etarori osankinarentsi,
Naaka oshiyarori eejatzi overaantarori.

Añaachana Naaka iroñaaka, Naaka etakaro pairani
notzimake, Naaka piyaatsine apaata.

Naakatake tzipaperotatsiri noshintsinka.

Joñaakantaka Itomi Atziri

⁹ Naakara Juan, pirementzi povayetaana pikempisantzinkaritari, ari akarataiyakeni amavetakero akemaantsivaitaka, ari atsipatavaka ipinkathariventayetai Jesús. Eeniro nosaikiranki othampishiki paitachari Patmos

nokinkithatziro iñaane Pava, nokamantantziro ikantakenari Jesús.

¹⁰ Okanta aparoni kitaite ipampithashiretako-tapiintaitari Avinkatharite, tzimatsi joñaakakenari Tasorentsinkantsi. Nokemakeri notaapiiki ipaita kantanari, ikempitakarora tyootaantsi iñaavaitzi,

¹¹ ikantakena: “Posankinatero onkarate noñaakemiri. Iro potyaanteneriri kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka janta nashiyetakarori nampitsi saikayetatsiri Asia-ki. Tema jiroka 7 nampitsi, paitachari: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea.”

¹² Ari nopithokanaka notaapiiki nameneri ipaita ñaanatanari. Noñaatziiri ootamentotsipayeeni jovetsikayeetziri oro. Ikaratzi 7.

¹³ Iro kantacha janta niyankineki ari josatekaka aparoni kempitakariri Itomi Atziri. Opamankakeri iitziki iithaare. Jontarekakari ichopineeki jovetsikasheronkaataitziri oro.

¹⁴ Kitamaropovainka ikantaka iitoki, kempivaitaka iroomi ivitzi oisha, kitamaroki okantaka iroovaitake sharaka. Irooki okempiyetakari paampari.

¹⁵ Shipakiryaa okantayetaka iitzi, iriivaitake iporeryaatzi kireeki itagaitziri. Okempivaitakaro iñaane opoimpaatzi osheki jiña.

¹⁶ Joirikake impokiropayeeni irakojanoki, ikaratzi 7. Joimishitovimaitaro ipaanteki kempitakarori osataamentotsi, apimitzikarate okanta othoyempitake. Ikempitakari iporoki ikantaranki ooryaatsiri ishipakiryaaaperotzi tampatzikapaite.

17 Ikanta noñaakeri, tyaanakena nokamanake. Iro kantacha jantantakanaro irakojoano, ikantana: “Eero pitharovi, Naakatake etarori, Naakatake overaantyaarone.

18 Naakatake kañaaneri, nokamavetaka iro kantacha iroñaaka ari nonkantaitatyeeni nañagai. Naakatake ashitaaro shintsinkantsi jovayee-taanara nompeyakaantya notyaantayetantai sarinkaveniki.

19 Posankinatero okaratzi piñaakeri, iro petanakya okaratzi piñaakeri iroñaaka, impoña onkarate piñeeri eejatzi apaata.

20 Ikaratzi ootamentotsi piñaakeri karatatsiri 7, iriira oshiyakaaventariri kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka janta nashiyetakarori nampitsi. Ikaratzi piñaakeri impokiro noirikakeri nakojanoki, karatatsiri 7, iri oshiyakaaventariri maninkariite tsipayetaariri kempisantzinkariite karatatsiri 7 japatoyetaka.”*

2

Kamantaantsi jotyaaantaitakeneriri 7 japatoyetaa kempisantzinkariite: Kamantaantsi jotyaaantaitakeri Efeso-ki

1 “Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Efeso-ki. Iriira ñaanatziri oirikakeriri 7 impokiro irakojanoriki, osatekainchari niyanki ipaampatakera 7 ootamentotsi. Ikantziri:

* **1:20** Tzimatsi kantatsiri irikaite “maninkariite” ñaaventakotainchari jaka, iriitakera atziriite ikaratzi jevayetaariri kempisantzinkariite. Tzimayetatsi pashine kantatsiri, iriijanoyetake kyaaryoori maninkariite.

² ‘Niyotziro okaratzi pantayetziri, tsika pikanta pantavaitake, okaratzi pamavetak-eri. Pisamayetakari kaariperoshireriite. Piñaantayetaari paitashivaitachari, “Otyaanta-janoriite” itzimi iyotaantashivaitachari. Piyotairi eeroka thairi jinayetatzi.

³ Kyaaryoori pinake, amavevaine pikantaka, osheki pikemaantsivaitaka jovasankitaaven-taitzimiro pimpairyeero novairo. Temaita pisamavaitya.

⁴ Iro kantacha, tzimatsi kapatapainchari, iro kaari kameethatatsine. Jiroka okanta: Povashaantanakero eerokaite petakotanta, te pantairo pikempivetanakaroranki pairani.

⁵ Pinkinkishiretero tsika pikanta pairani ovakera pikempisantanake. Povashaantero tsika pikanta iroñaaka, pimpiyakotairo pantairo tsika pikantanaka ovakeraini pikempisan-tanake. Tema eerorika povashaantairo, ari niyaatashitakemi, naapithataimiri ootamentotsi saikimotakemiri janta.

⁶ Iro kameethataintsi pantakeri eerokaite pik-isaneentakero jantayetakeri ikaratzi kempisan-tanairiri jiyotaantziriranki Nicolás. Nomatzi-tataikari naaka.*

⁷ Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi iñaanatziri kempisantzinkari-ite. Intzimerika kitsirinkakerone, ari noshinetairi iroyaaro chochoki ovañaantatsiri tsika otzimi

---

* **2:6** Te jiyoperoyeetzi itzimi “kempisantanairiri jiyotaantziri-ranki Nicolás.” Kempitaka iriiyetake nashitaincha japatota, iri iyotaashivaitakariri kempisantzinkariite, aamashitya iri kempitakariri Balaam okaratzi jantakeri pairani irirori.

pankitainchari itasorentsipathateki Pava.’ ”

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Esmirna-ki

⁸ “Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Esmirna-ki. Iriira ñaanatziri itzimi etakarori, intzime overaantyaarone. Iriira ñaanatziri itzimi kamavetaincha iro kantacha añagai eejatzi. Ikantziri:

⁹ ‘Niyotziro okaratzi pantayetziri, niyotziro tsika okanta pikemaantsivaitaka, niyotziro tsika okanta pashinonkaavaitaka, eerokataavetakara ashaarantashiretaneri. Niyotzi eejatzi ithaiyakotakami judío-payeeni janta. Ipaitashivaitaka judío, añá Satanás ashitayetakari.

¹⁰ Eero pitharovakaashitaro onkarate pinkemaantsityaari. Tema irootaintsi piñeero tzimayetatsi janta tsika inkarate irashitakotakaante kamaari. Ari pisaikeri onkarate ¹⁰ kitaite pinkemaantsivaitya, iñañantashiretatyaaamira kamaari. Iro kantacha ontzimatyé pinkyaaryooshirete eerokaite piyaatakairo onkantavetakya irovaitemi, impoña apaata aritake nañakagaimi, onkempivaityaaro namathaiyetaatyemimi.

¹¹ Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi iñaanatziri kempisantzinkariite. Intzimerika kitsirinkakerone iroka, eerora jiñeero inkemaantsivaitaiya irapiitairo inkamai.’ ”

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Pérgamo-ki

12 “Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Pérgamo-ki. Iri-ira ñaanatziriri otzimimotziri irosataamento apim-itzikaratatsiri okanta othoyempitzi. Ikantziri:

13 ‘Niyotziro pantayetziri, niyotzi ari pisaikimotakeri ikaratzi ipinkathariventziri Satanás. Iro kantacha niyotzimi eejatzi oisokero povakena pipairyaapiintakero novairo, te povashaantero paventaashiretana. Te povashaantanakero eerokaite okantavetaka jovamaaveetakari noyempisantakaaperotane Antipas, itzimi kinkithatakotakenari janta tsika jinampitaro Satanás.

14 Iro kantacha, tzimatsi kapatapainchari, iro kaari kameethatatsine. Jiroka okanta: Tzimayetatsi tsika pikarataiyini kempitakariri Balaam jiyotaantzi. Tema pairani Balaam, jiyotaapi-intakeri Balac onkantya inkaimashiryaaantyaariri charinetanakariri Israel-ni irovakaiyaari ipomey-eetziniriri ikempitakaantashitari ivavane. Jimayempitakaakeri eejatzi.

15 Ari okempitakari eejatzi tzimayetatsi itzimi kempisantayetakerori jiyotaantziriranki Nicolás.

16 ¡Povashaantairo! Eerorika povashaantziro, ari niyaatashitakemi novayiriteri, iroora novayiriantyaari osataamentotsi shitovatsiri nopaanteki.

17 Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi iñaanatziri kempisantzinkariite. Intzimerika kitsirinkakerone iroka, ari nompakeri iroyaaro omanaantsitatsiri maná. Ari nompakeri eejatzi aparoni kitamarori mapi tsika osankinataka ovakerari vairontsi tsika otzimi kaari jiyoyeetzi, intaani iriyotairo intzime

aakerone iroka mapi.’ ”

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Tiatira-ki

¹⁸ “Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Tiatira-ki: Iriira ñaanatziri Itomi Pava, itzimi kempitakariri irooki paampari, itzimi poreryaataintsiri iitziki. Ikantziri:

¹⁹ ‘Niyotziro pantayetziri, petakoyetantaka, pinkempisantake, pantavaitake, kamaitaneri pinake. Eekero pinkamaitantyaaro iroñaaka panaakaanakero pikantaveta pairani.

²⁰ Iro kantacha, tzimatsi kapatapainchari, iro kaari kameethatatsine. Jiroka okanta: Paapatziyakaro eerokaite tsinane paitachari Jezabel. Okantzi iroori kamantantanero onatzi, iro kantacha okaratzi iyotaantakeri iroori, osheki oitzipinashiretakeri notzikatane. Iro opoñaantari ovakaayetakari ipomeyeetziniriri ikempitakaan-tashiitari ivavane. Omayempitakaayetakeri eejatzi.

²¹ Osamani noyaakovetakaro ovashaantantyaarori antakeri, iro kantacha te onkove ovashaantero omayempivaitzi.

²² Eerorika ovashaantashitaaro, arira nomantsiyatakeri tsika omayempitajaantapiintake, ari onkemaantsivaityaari. Ari nonkempitaakeriri inkarate mayempitakerone.

²³ Ari novamaayetairi ikaratzi iyotaayetakeri. Iro ompoñaantyaari iriyotai maaroni kempisantzinkariite naakatake iyoshiretziri maaroitani, niyotzi opaita ipampithashireyeteri, niyotzi opaita ikemashireyetziri. Ari onkantya

noipiyantyaamirori okaratzí pantayetakeri eerokaite.

²⁴ Irooma eerokaite, kapatapainchari janta Tiatira-ki kaari kempisantakerone okaratzí iyotaantashivetakari, eerora nokisathatzimi. Tema te pimpankiventavaityaaro okaratzí iyotaantashivetakari ipaitayeetziri “iro-manakaaperotane Satanás.”

²⁵ Iro kantacha eerokaite ontzimatyeeera pinkyaaryooneyete irojatzi nompilyantakyaari.

²⁶ Intzimerika kitsirinkakerone irimonkaratero noñaane irojatzi ovekaraantapaakyaarone, aritake nomatakaakeri impinkathariventairi atziriite.

²⁷ Ari oshiyakyaaro ikempitaakena Ashitanari naaka, jimatakaakenaro ipinkatharitakaana, ari inkempitagaiyaariri eejatzi iriroriite impinkatharitakairi.

Ari ijevatantaiyaari irashirokotzite.

Irijatzi aperotairine iisanentane, inkempitakaan-tairi iporokaitziro kovitzi.

²⁸ Ari nompairyee naaka kempitakariri impokiro orimishi.

²⁹ Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi jiñaanatziri kempisantzinkariite.’ ”

3

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Sardis-ki

¹ “Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Sardis-ki. Iriira ñaanatziri ipaitayeetziri ‘7 tasorentsi,’ itzimi oirikiriri 7 impokiro. Ikantziri: ‘Niyotzimiro

pantayetakeri, ikantayeetzi “añaashireri,” aña te ari pinkantya, kamashireri pinayetzi.

² Pinkakempishiretai. Pinkyaaryooshirete eero pikamashiretanta. Tema Pava jiñiio okaratzi pantziri te pimonkaratero otzimi ikovakayimiri.

³ Pinkinkishiretero ikamantaitakemiri pairani, pimonkaratero. Povashaantero pantapiintakeri. Eerorika pikakempitai, ari nomapokapaimi nompiyeerika, nonkempityaari jomapokantzi aparoni koshintzi.

⁴ Iro kantacha tzimatsi kapicheeni janta Sardis-ki matakero ikiteshiretzi. Iriiyetake kempitakariri kaari oipatsiterone iithaare, irootakera apantantaariri irikaite onkantya intsipatantaiyaanari nokithaataro kitamarori.

⁵ Intzimerika kitsirinkakerone, aritake nonkithaatairi kitamarori. Eero noshetziro ivairo itsipataari josankinatakotaka inkarate kañaaneyetaatsine. Aña ari nonkantairi Ashitanari, eejatzi maninkariite: “Ikempisantaana irika.”

⁶ Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi ikantziriri kempisantzinkariite.’ ”

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Filadelfia-ki

⁷ “Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Filadelfia-ki. Iriira ñaanatziri Tasorentsitsiri, Kyaaryoojanori. Iri jiñaanatzi jovayeetakeri irominkyaayetairi atziriite, irijatzi otzikayetairine kaari irishineete inkyaayete. Arira inkempitaiyaari David-ni. Tekatsira shintsitherine irika ominkyaantaatsiri, itzimi eejatzi otzikayetantaatsiri. Ikantziri:

⁸ Niyotziro pantayetziri. Pamene. Noshine-takemi pinkyee, tekatsira otzikaavakemine. Iroora nomatakemiri tera pishintsishiretaiyeni, iro kantacha pimonkarataakenaro noñaane, te inkemaitemi pinkante: “Te jashitana Pava.”

⁹ Iriroma irikaite kantashivaitachari: “Naaka Judío.” Kaarimaita judío-perori, aña iri jashiyetakari Satanás. Irootakera noty-eerovakaantaiyaariri apaata iñaapinkathayetaimi. Ari iriyotairi omatatya netakotakami.

¹⁰ Tema pikyaaryoventakero eerokaite pimonkarayetziro noñaane, aritake nonkempoy-aaventakemi eero iñaantashiretantayeetami. Tema kapichetapaake iriñaantayeetantyaariri ikaratzi nampiyetarori kipatsiki.

¹¹ Irootzimatake nomp iyake. Kisora povero pikempisantakeri, eero pamenaashivaitanta pan-intaiyaaro impayeetaimiri, iramathaiyeetaimira.

¹² Intzimerika kitsirinkakerone iroka, ari nonkempitakaantairi aparoni tzinkamintsi otzinampitzirori itasorentsipankote Pava. Ari irashi irovairo irisaikai. Ari nonkentakotaineri ivathaki ivairo Pava, ari iriyoyeete Pava ashitaari. Ari nonkentakotaineri ivathaki ovairo nampitsi Jerusalén, ari iriyoyeetai irisaikai irika inampiki Pava, tsika ontzime areetaachane osaaviki ompoñagaiyaaro inkiteki. Ari nonkentakotaineri eejatzi ivathaki ovakerari novairo.

¹³ Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi ikantziriri kempisanzinkari-ite.’ ”

Kamantaantsi jotyaantaitakeri Laodicea-ki

14 “Jiroka posankinateneriri imaninkarite kempisantzinkariite apatotachari Laodicea-ki. Iri ñaanatziri ipaiyeetziri ‘Ari onkantyaari,’ itzimi javentaashiretapiintayeetari jiñaavaitzirora kyaaryoori. Iriira jiñaanatzi itzimi jovetsikakaay-eetakeri pairani iroka kipatsi. Ikantziri:

15 ‘Niyotziro pantayetziri. Pikempitakarora kaari saavaatatsine, kaari katsinkaatsine. Nokoviri naaka, saavaari. Eerorika osaavatzii, katsinkaari.

16 Irooma pikempitaro eempaari jiña, ari norovaventakyaami.

17 Pikantapiintaiyini eerokaite: “Ashaarantakana, tekatsi nonkovitye.” Iro kantacha tera ari pinkantya, aña ovashireri pinatzi, manintaari, ashinonkaari, mavityaakiri, sapokamerekiri.

18 Aña ontzimatyepinkempitakaantairo pamanantaatyeerimi noorote itzimi itaay-eetakeri imporekaperotantyaari. Arira pimatairo pashaarantya. Pinkempitakaantairo pamanantaatyeeromi kitamarori noithaare, eero pisapokamerekivaitanta iro ompoñaantyaari pimpashiventavaiya. Pinkempitakaantero pamanantaatyeeromi naaventaro peshitakontan-taiyaari pimavityaakivaitake.

19 Iro nametari naaka nokisathatziri netakotane, novasankitairi. Ontzimatyeeera pinkyaaryootai eerokaite, pimpiyashireyetai.

20 Pamene, kempivaitakara nonkatziyatyeemi jakakiroki nokaimi nonkyaantyaari. Tzimatsirika inthomointa kemakenari, ishinetanarika nonkye, ari antsipatavakaiyaari ayootavakaiya.

21 Intzimerika kitsirinkakerone iroka, aritake

intsipataiyaana nompinkathariventante. Tema nomatakerero naaka nokitsirinkakero, notsipataari isaikamentoki Ashitanari nopinkathariventantai.

²² Kovirori inkemathatero, inkempisanteri Tasorentsinkantsi ikantziriri kempisantzinkarite.’ ”

4

Tharomentaantsi inkiteki

¹ Okanta okaratapaake iroka, noñaatzi ashitaryaanaka inkite. Irijatzi apiitapairo jiñaanatapaana noñaakeri inkaaranki poimpatapaintsiri ikempitari tyoorentsi. Ikantana: “Pimpoke jenoki, ari noñaakemiro onkarate avisatsineri apaata.”

² Ikanta niyaashinenkatake jenoki, noñaakero saikamentotsi, okempivaitakaro isaikantapiintari pinkatharijanori, ovaneenka okantaka. Tzimatsi aparoni saikantakarori.

³ Irika saikaintsiri shipakiryaa ikantaka, ikempitakaro potsitakiri mapi karenikitatsiri. Itapotakari oyechari isaikamentoki, ikempivaitakaro oyechari natsiryaaakiri mapi karenikitatsiri.*

⁴ Tzimatsiya pashine saikamentotsi 24 okaratzi, iro osatekakeriri niyankineki saikaintsiri. Ari isaikayetakeri antarikonaite, kitamaro okantayetaka iithaare, oro inayetake iramathaire.

---

* **4:3** Mapi “potsitakiri karenikitatsiri” ipaiyeetziro “jaspe,” ipaiyeetziro eejatz “cornalina.” Irooma mapi “natsiryaaakiri karenikitatsiri” ipaiyeetziro “esmeralda.”

5 Noñaake ookatharontsi, nokemakero opoñaanaka oñaanake janta saikamentotsiki. Tzimatsi 7 ootamentotsi ovaampatainchari, iri omontetakari saikamentotsi. Iriitakera oshiyakaaventariri Itasorentsita Pava, karatatsiri eejatzi 7.

6 Tzimatsi inkaare omontetakari saikamentotsi, kiteshaaniki okantaka. Tzimatsi 4 inkiteveri katziyeenchari, iri tapotakerori iroka saikamentotsi. Iro kantacha irika inkiteveriite otzimi osheki irooki, irootake jamentantayetari tsikarika, jamentantayetaro eejatzi itaapiiki.†

7 Aparoni inkiteveri joshiyakari kashekari. Pashine joshiyakari vaca-aniki. Pashine atziriporo jinake. Iriima pashine joshiyakari jevovaita pakitha.

8 Ipoñaashitaka otzimayetanake ishivanki irika inkiteveri, 6 ishivanki tzimayetanaintsiri. Otzimi osheki irooki ivathaki, otzimitanaka irooki inthomointa ivathaki. Iriitake aakoventanakarori ipanthaapiintake, kitaiteki eejatzi tsireni, ikantzi: Tasorentsi, Tasorentsi, Tasorentsi inatzi Pinkathari Pava, Shintsiperotatsiri.

Iriitake añaatsi iroñaaka, iri etakaro pairani itzimake, irootzimatake impiye.

9 Ari ikantapiintatya irikaite inkiteveri itharomentari irika saikaintsiri, kantaitachari jañi. Ikanta joñaakantakero irikaite jiñaapinkathatapiintakeri, ipaasonketapiintakeri,

10 jimatanakero eejatzi 24 antarikonaite joty-eerovashitanakari saikaintsiri, kantaitachari jañi. Itharomentanakari, jamathairyimotanakari.

† 4:6 Kantakotachari jaka “kiteshaaniki” okempitakaro okantara botella, vidrio eejatzi cristal.

Ari jiñeetzirori omapero janaakotantzi irika saikaintsiri ipinkatharitz, okantaveta ipinkathariventantaveta eejatzi antarikonaite. Ikantaiyanakeri:

¹¹ Novinkatharité, Pavá,

Iroora apantataitarori ontzimimotoemi eeroka povaneenkaro, ñaapinkatha inkantayeetemi, ontzimimotoemi pishintsinka.

Eerokatake ovetsikayetakero maaroni, tema eerokatake kovashitainchari ontzimayete povetsikane.

5

Osankinarentsi ipoña Oisha

¹ Noñaatziiri irika thointainchari saikamentot-siki, joirikake irakojanoki aparoni osankinarentsi. Kameetha apinaitaka, 7 okaratzi japiipiitaitakero jontsirekaitakero eero japinairyaa-taitaro.

² Noñaatzi eejatzi aparoni maninkari tzimat-siri ishintsinka, shincheenka ikanta iñaavaitzi, ikantzi josampitantzi: “¿Niinkama ipairyeetakeri iroonsirekaryeero osankinarentsi, impoña irapinairyeeero?”

³ Tekatsi aparoni materone irapinairyeeero iriñaanatero. Te intzime inkiteki, tekatsi eejatzi kipatsiki, ari okempitakari sarinkaveniki, te intzime apinairyeeerone.

⁴ Iniroite niraanaka, tema tekatsi materone irapinairyeeero iriñaanatero.

⁵ Ikantana aparoni antarikona: “Aritake piraaka. Pamene. Tzimatsira aparoni matakeroori otzimimotziri itasorenka, iri

materone ironstirekaryeero, irapinairyeeero eejatzi. Iriitakera aparoni charinetakariri Judá, ipaiyeetziri ‘Kashekari.’ Irijatzi charinetakariri David-ni. Iriitakera ipairyeeetakeri irimatero.”

⁶ Opoñaashitaka noñaake aparoni oisha. Ikatziyaka niyankineki osaikakera saikamentotsi, josatekari inkiteveriite, josatekari antarikonaite. Kempivaitaka irika oisha aritake jovamaaveetakari pairani. Tzimatsi okaratzi 7 ichee. Tzimatsi eejatzi 7 irooki. Iriira oshiyakaaventachari 7 Tasorentsi, ikaratzi jiñeetairi maaroni kipatsiki.

⁷ Ikanta irika oisha, jiyaatashitakeri okarikiini saikaintsiri. Joirikapaakero osankinarentsi.

⁸ Ikanta inkiteveriite ipoña antarikonaite, jotyeerovashitanakari oisha, jiñaapinkathanakeri. Tzimayetatsi ivanthaamento. Tzimayetatsi kasankainkari itaayeetziri jovayeetakero oronaki. Iroka kasankainkari iro oshiyakaaventacha iñaañaatane itasorentsitakaitane.

⁹ Ari ipanthaiyanakero ovakerari panthaantsi, ipanthaakotziri oisha, ikantzi:

Eeroka ipairyeeetakeri poirikero osankinarentsi, eeroka onstirekaryeero,

Tema eeroka kapathainkataantsi jovamaaveetakami, ari pipinakoventairi atziriite jashitantaariri Pava.

Ari opoña jashiyetaari Pava tsika ikaratzi sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni, ikaratzi nampiyetarori tsikarika janta, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni.

10 Eeroka kantakaarori ikempitantaariri pinkathariite, ikempitaari omperata-sorentsitaari, jantavaitaineri Pava.

Iriiyetakera pinkathariventairine osavisatziite.

11 Opoñaashitaka noñaake osheki maninkariite piy-otzimentapaakarori saikamentotsi, tsika isaikake inkiteveriite ipoña antarikonaite. Ari ipiyoperotaiyapaakani oshekirini, oshekirini maninkariite.

12 Ikantaiyini:

Irika oisha jovamaaveetakari, iriira apantaperotataitaari ontzimimoteri itasorenka, ontzimimotairi irashaakaro, iriyotane, ishintsinka, iriñaapinkathayeetairi, irovaneenkataiya, intharomentaityaari.

13 Nokematzi ipanthaiyanakeni maaroite saikantarori inkite, kipatsi, inkaare, sarinkaveni. Ikan-taiyini:

Irika thointainchari saikamentotsiki, itsipatakari oisha, tharomentaari jinatzi, ñaapinkathataari jinatzi, otzimimotziri irovaneenkaro, ipinkathariventantzi, arira inkantaitatyeeni.

14 Iriira inkiteveriite apiipiitzirori ikantzi, “Ari onkantyaari.” Iriima antarikonaite otyeerova ikantaiyakani jiñaapinkathataiyarini irika kantaitaachaneri.

6

Jontsirekayeetakero

1 Opoña noñaakeri oisha jontsirekaryaanakero etanakarori jontsirekayeetakero. Ari ishincheenkatanake iñaavaitanake aparoni

inkiteveri, okempivaitakaro ookatharontsi, ikantzi: “¡Pimpoke! ¡Pamene!”

² Noñaatziiri ishiyataipaaka aparoni kitamarori mora, joirikakero ivyaane irika kyaakotakariri mora. Jamathaitavakeri, jatake irovayiritya, iraperotante.

³ Ipoña jontsirekaryaakero oisha pashine. Ari jiñaavaitanake pashine inkiteveri, ikantzi: “¡Pimpoke! ¡Pamene!”

⁴ Ari ishiyataipaaka pashine mora kityonkari, ipaitavakeri iniroite ovathaamentotsi kyaakotakariri. Iri jovayeetake irovashaantakairi atziiri isaiki kameetha kipatsiki. Irojatzzi opoñaantanakari jovamaavakaayeta.

⁵ Ipoña jontsirekaryaakero oisha pashine. Ari jiñaavaitanake pashine inkiteveri, ikantzi: “¡Pimpoke! ¡Pamene!” Noñaatziiri ishiyataipaaka pashine mora cheenkari, joirikataike itenamento kyaakotakariri.

⁶ Nokematzi ñaavaitanaintsiri ikatziyeeyakani inkiteveri, ikantaitzi: “Pimpimantayete eepiyokiini pivankire, pimpinatakaaperotyaaro, tema te ontzimaperote. Ari paake osheki kireeki aparoni kitaite, irojatzzi iriñeetantakyaarori irinirote tashetsi. Iro kantacha tekeraatara povaariperotziro pankirentsi tsika jaayeetziro jimireetari, tsika jaayeetziri eejatzi yeenkantsi.”*

⁷ Ipoña jontsirekaryaakero oisha pashine. Ari jiñaavaitanake pashine inkiteveri, ikantzi: “¡Pimpoke! ¡Pamene!”

---

* **6:6** Iro ikantajaantaitakeri jaka: “Pimpimante apaponaroini harina onkarate ompinatya aparoni denario. Pimpimante mavaponaroini cebada onkarate ompinatya aparoni denario.”

8 Noñaatziiri ishiyataipaaka pashine mora kiteriri, ipaitayeetziri “Kaamanetaantsi” kyaakotakariri. Ari itsipatakari ipaitayeetziri “sarinkaveni.” Irika ipaitayeetziri “Kaamane-taantsi” ipairyeeetake irovamaayete osheki osavisatziite. Tzimayetatsi jovamaakaantakeri irovathaantayeetyaari osataamentotsi, tzimayetatsi aayeteri itashe, pashine aayetakeri mantsiyarentsi, pashine iratsikayeteri katsimari piratsi.†

9 Ipoña jontsirekaryaakero oisha pashine. Noñaatzi oponkitziki pomepirinimentotsi ishireete ikaratzi jovamaaventaitakeri ikyaaryootzi iñaaventziro iñaane Pava.

10 Iri kaimayetanaantsi shintsiini, ikantaiyini: “Novinkatharijanorité, Tasorentsirí, Kyaaryoorí. ¿Tsikapaitema onkarate poyaaventya onkantya pimpiyakuventantyaanari, povasankitaayetairi osavisatziite?”

11 Ipoña ipayeetakeri kitamarori kithaarentsi inkithaataya, ikantziri: “Eekerotyaami pimakoryaavake irojatzí irareetantakyaari pirementziite pitsipatakari pantavaitake. Tema ontzimatyé irovamaayeeteri eejatzí iriroriite inkempitakotyaamiro eerokaite.”

12 Noñaatziiri oisha jontsirekaryaakero pashine, kapatapaaka aparoni inthonkantyaarori. Ari omapokanakari iniroite onikaro. Tsivakimatanake ooryaa, tsireniki okantanaka.

† 6:8 Jiroka kantakotachari jaka “tzimayetatsi,” intzimerika 4 atziri, aparoni kamakaantatsine. Ari inkantyaari pashineki nampitsi tsikarika itzimayetzi 4 atziri, aparoni kamakaantatsine. Arira inkantayetyaari maaroni kipatsiki.

Kityonka ikantanaka kashiri ikempitanakaro iraantsi.

¹³ Ari ithopiryaayetanake impokiro, ikempivaitanakaro oparyiikitzi irakakiri chochoki otekakitziro iniroite tampyaa.‡

¹⁴ Te onkoñaatanai inkite, okempivaitanakaro apinaitaranki iniroite tsipana. Te iriñeetairo otzishipayeeni otarankayetanake eejatzi othampishipayeeni.

¹⁵ Omanaiyanakani atziriite imperetamoroki. Ari ikaratzi jomanaiyanakani maaroiteni, pinkathariite, iriiperoriite, ijevarepayeeni ovayiriite, ashaarantaneriite, shintsiriite, omperataariite, saikashivaitaneriite eejatzi.

¹⁶ Irikaite omanayetanainchari ikaikaimatanakero otzishi, mapiite, ikantzi: “Patsinakaiyenani. Pomanena eero noñaantari thointainchari saikamentotsiki. Pomanena eero noñaantari oisha kisaneentakenari.”

¹⁷ Tema monkarapaitetapaakara iyatsimanka. ¿Tzimatsima amaveterone?

7

144,000 ikentakotamakoyeetakeri

¹ Okanta okaratapaake iroka, noñaake ikatziyayeta ⁴ maninkariite tsikarika ovachentetapaara kipatsi. Iriitake otzikaakerori iniroite tampyaa. Iroora kaari jiñeetantaro ontamakaatakaairo inkaare, te iriñeetero eejatzi ovaraapanayetero oshi inchato.

---

‡ **6:13** Iroka chochoki ikentakoyeetzi jaka higuera onatzi.

² Ipoña noñaake eejatzi pashine maninkari itonkaapaake ishitovapiintzi ooryaa. Shincheenka iñaanatapaakeri 4 maninkariite. Tema irikaite 4 maninkariite, otzimimotziri ishintsinka, ipairyeeetakeri irovaariperotero kipatsi eejatzi inkaare.

³ Ikantapaakeri: “Apaatara povaariperotziro kipatsi, inkaare, inchatopayeeni, nopothotavakeriita nonkentakotamakotantyaariri jomperayetaari Pava.”

⁴ Nokematzi aparoni ñaaventakotanakeriri ikaratzi ikentakotamakoyeetakeri. Ikarataiyini 144,000. Iriiyetakera karatatsira 12 jinashiyetaa icharineyetaari Israel-ni.

⁵ Ikentakotamakoyeetake 12,000 Judá-mirinkaite, 12,000 Rubén-mirinkaite, 12,000 Gad-mirinkaite,

⁶ ipoña 12,000 Aser-mirinkaite, 12,000 Neftalí-mirinkaite, 12,000 Manasés-mirinkaite,

⁷ ipoña 12,000 Simeón-mirinkaite, 12,000 Leví-mirinkaite, 12,000 Isacar-mirinkaite,

⁸ ipoña 12,000 Zabulón-mirinkaite, 12,000 José-mirinkaite, 12,000 Benjamín-mirinkaite.

Kitamaroyetaintsiri ikithaayetaka

⁹ Okanta okaratapaake iroka, noñaatzi ipiyotaiyakani atziriite. Tema oshekipero ikantaka, tekachaajaini materone iriyoteri tsikarika ikarataiyini. Iriiyetakera poñaayetainchari tsika ipinkathariventzityeetakariki tsikarikapayeeni, sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, nampitziyevetarori tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni. Irika atziriite, iriitakera katziyayetchari janta

isaikamentoki oisha, kitamaro ikantayetaka ikithaayetaka. Joirikayetake kompiropena.

¹⁰Tharomenta ikantaiyaka, ikaimaiyini ikantzi:

Iriira Pava ovavisaakotantatsiri, iriitakera thointainchari saikamentotsiki, itsipatakari kempitakotakariri oisha.

¹¹Ipoña jotyeerovaiyanakani ikaratzi tapothaitakerori saikamentotsi. Jirika ikarataiyake: maninkariite, antarikonaite, ipoña inkiteveriite. Itharomentanakari Pava,

¹²ikantaiyini: “¡Ari onkantyaari! Tharomentaari jinatzi irirori, otzimimotziri irovaneenkaro, iyotaneri jinatzi, paasoonketaari jinatzi, ñaapinkathataari jinatzi, tzimatsi itasorenka eejatzi ishintsinka. Onkantaitatyeenira antharomentaiyaari Pava. Ari onkantyaari.”

¹³Ipoña jiñaanatanakena aparoni antarikona, ikantzi josampitana: “¿Niinkama irikaite kitamarothaitaintsiri ikithaataka? ¿Tsikama ikena-paakeka?”

¹⁴Ari nokantanakeri naaka: “Iitaantya, piyotziro eeroka novinkatharite.” Ipoña ikantanakena irirori: “Iriiyetakera ñaayetakerori ‘Iniroite Kemaantsivaitaantsi.’ Okempivaitakaro inkivayetantakyaaromi iithaare iriraane oisha, irootake kitamaromaitakaaperoyetakerori.

¹⁵Irootakera ikitsirinkantaarori irikaite ikatziyimotaari Pava isaikamentoki. Ari inkantaitatyeeni kitaiteri, eejatzi tsireni irantavaitaineri itasorentsipankoteki. Irika thointainchari isaikamentoki, ikempitaaro iriimi katziyathaantetainchane irampeyeeri irikaite.

16 Eero itasheneentavaitai, eero jimireneentavaitai, eero ikemaantsivaitaari ooryaatsiri,

17 tema irika kempitakariri oisha, katziyimotakariri niyankineki thoıntainchari isaikamentoki, iriitakera aamaventaiyaarine, inkempitakaantairi jaamaventaitari oisha, iriitake aayetairine irirakairi jiñaa tsika otzimi ovañaantatsiri. Tema Pava osheyookiperotairine, jiraavaiyetaka.”

8

Karatapaintsiri 7 jontsirekayeetakero

1 Ikanta kempitakariri oisha jontsirekaryaaakero karatapaintsiri 7 jontsirekayeetakero. Osamanineeronka jimaireetapaintzi inkiteki, tekachaaajaini aparoni ñaavaitatsine.*

2 Ipoña noñaakeri 7 maninkariite itzimi itsipatapiıntakari Pava. Ipayeetakeri tyoomentotsi.

3 Ipoña ipokapaake pashine maninkari, ikatziyimotapaakaro pomepirinimentotsi, joirikanakitakero jovetsikaitziri oro. Irika maninkari, ipayeetavakeri osheki kasankainkari intaantyaaro joirikanakitakeri. Ari okonovakaro iñaañaatane atziriite itasorentsitakaitairi, kempivaitaka ompiyotakyaami onampinaki pomepirinimentotsiki.

4 Okanta otaanaka kasankainkari janta joirikanakitakeri maninkari, katziyeenkatanaka oyachaane okonovainkatanakaro iñaañaatane itasorentsitakaitane, osheki onimotakeri Pava.

---

* **8:1** Kantakotachari jaka “osamanineeronka,” aamashitya okaratzi 1/2 hora.

⁵ Ipoña irika maninkari itzimi oirikanakitakero itaamento, jaake ovaamparimenkite pomepirinimentotsi, jotetakeri joirikanakitakeri. Jookakeri kipatsiki. Ari omapokanakari kameñeenkatanaintsiri, iniroite ookathatanaka, iniroite onikanaka eejatzi.

Tyoomentotsiite

⁶ Ovetsikaiyanakani ⁷ maninkariite intyootaiyeni.

⁷ Ari jetanakaro aparoni maninkari ityootanake, omapokashitapaaka oparyaapaake kipatsiki sharaka, eejatzi paampari, kempivaitapaaka iraantsi. Otaapaakero kipatsi. Iro aperotyaaami kashetani kipatsi ontaiya inchatopayeeni, eejatzi inhashipayeeni.†

⁸ Ipoña ityootanake pashine maninkari, omapokashitanaka otonkanake kempitakarori iniroite otzishi, shitovanake paampari, ookapaaka inkaareki, okempitapaakaro iraantsi. Iro aperotyaaami kashetani kipatsi tsika otzimayetzi jiña,

⁹ iro iraperotyaaami inkamayetemi ikaratzi saikayetantarori inkaare, eejatzi ikempiyetakari saikayetantakarori iniroite pitotsi.

¹⁰ Ipoña ityootanake pashine maninkari, omapokashitanaka ithopiryaanake impokiro, paampa ikantanaka irojatzi tsika otzimayetzi

---

† **8:7** Jiroka kantakotachari jaka “Iro aperotyaaami kashetani kipatsi.” Aririka ankotaryeeromi mavakota kipatsi, impoña aake apakotaro, aperotakero okaratzi tzimantarori, maaroni inchatopayeeni, shimapayeeni, othonka oshityaatanake jiña janta.

jiñaa, iro aperotyaami kashetani kipatsi otzimayetziri jiñaa.

11 Irika impokiro paryeentsiri kipatsiki ipaitayeetziri “Kepishiri.” Tema kepishaa ikantapaakaro maaroni jiñaa tsika oparyaayetake ipomeki. Iro aperotyaami kashetani kipatsi inkamayetemi atziri itzimi opiyakeri jirakero jiñaa.

12 Ipoña ityootanake pashine maninkari, omapokashitanaka itsirenikitanake ooryaa, iro iraperotyaami kashetani te irooryaaperotai. Ari ikempitanakari eejatzi kashiri ipoña impokiro, te iroorentaperotaiya tsireni.

13 Nokematzi poimpatapaintsiri jarapaake inkiteki, noñaatziiri pakitha inatzi, ikantapaake jateki: “¡Eejoo, eejoo, eejoo, inkantamacheeteri inkarate nampitavaiyaarone kipatsiki, iri apeshityaarone kapatapainchari intyootavai mava maninkariite!”

9

1 Ipoña ityootanake pashine maninkari. Noñaatzi josaviinkatapaake kipatsiki aparoni kempitakariri impokiro. Iriira ipairyeetake irashitaryeero omorona inthomointaperotatsiri.

2 Ikanta jashitaryaakero, ari oshito-vainkatanake kachaari, iroovaitake okantaranki iniroite ootaantsi. Opamankanakeri ooryaatsiri, eejatzi tampyeenka.

3 Ari ishitovanakeri kachaariki osheki tsinaroniro, ikempitapaakari ikentantzi kitoniro.

4 Te irishinetaiteri irovaariperotero pankirentsi, inchashipayeeni, inchatopayeeni.

Intaani ikentayetapaakeri atziriite kaari ikentakotamakoyetzi Pava.

⁵ Irikapayeeni tsinaroniro, te ishineeteri irovamayeri atziriite ikentayetakeri. Intaani ikemaantsitakaayetashitakari ikaratzi 5 kashiri. Iniroite ikatsitzimotakeri, iroovaitake iyatsinka kitoniro.

⁶ Oshekira inkemaantsivaitya atziriite, inko-vayetanake atziriite inkamapithateri, eero okantamaita.

⁷ Irikapayeeni tsinaroniro ikempitakotakari morapayeeni jiñaantakaayeetari irovayiritya, jamathaiyetakari oro. Atzirivorovaitake ikantayetaka.

⁸ Santhapetaishi okanta iishi, iroovaitake oishi tsinane. Antarotziitaini iraiiki, iroovaitake iraiiki kashekari.

⁹ Kempivaitaka ikithaatakaromi ashivotaki ichopineeki. Iniroite impoimpatanake jaraiyanakeni, irirovaitake ipoimpatzi imorane atziriite aririka irovayiritavakaiya.

¹⁰ Ikempitakari kitoniro otzimayetzi ithoyene ipatzishithaki. 5 kashiri osamanitzi avisantyaari iyepiyanka.

¹¹ Irikara ijevaritakari tsinaroniro, maninkari inavetaka, iriitakera pinkathariventantatsiri janta inthomointaperotzi omorona. Ipaitayeetzi irika “Aperotantaneri.” Iñaaneki hebreo, ipaita “Abadón.” Iñaaneki griego, ipaita “Apolión.”

¹² Arira overaari etanakarori jatekaitzi “¡eejoo!” Iro kantacha eenirora okapata apite inkantaite “¡eejoo!” omonkaratya.

13 Ipoña ityootanake pashine maninkari, eeniro ikapatapaaka intyootavai aparoni maninkari irojatzii irimonkaratantyaari 7 maninkariite. Nokematzi ñaavaitanaintsiri osorinacheenampiki pomepirinimentotsi montetakariri Pava.

14 Jiñaanatapaakeri maninkari tyootanaintsiri, ikantziri: “Poosoryaakoteri 4 maninkariite itzimi kempitakarori oosotatyeerimi iniraani jiñaa ipaitayeetziri ‘Eufrates.’”

15 Jashiryaakoyeetakeri maninkari ayimatakeri irovante. Iri aperoterinemi iroveri atziri nampiyetarori kashetani kipatsi. Irootakera jashiryaakoyeetantakariri iraperotante.*

16 Tzimatsi osheki ovayiriite kyaakoyetakariri imorane. Ikantaitakena, ikarataiyini 200,000,000 ovayiriite.

17 Ipoña noñaakeri ikoñaaperotanake irika ovayiriite noñaavyatakari, ikithaayetakaro ashiro-taki ichopineeki. Tzimatsi porekathaitaintsiri ikempitakari paampari, pashine kityonka-neeronkathaitaintsiri, pashine kiterithaitaintsiri. Irika morapayeeni, irirovaitake iito kashekari. Oshitovanake ipaanteki paampari, kachaari, kiterimoito okantanaka, osheki oshitzinka.

18 Iroora aperoterinemi ovamairi atziri nampiyetarori kashetani kipatsi, okaratzi shitovanaintsiri ipaanteki.

19 Tema ipaanteki morapayeeni otzimayetake ishintsinka. Aña kantatsi iratsikantantyaaro ee-

---

* **9:15** Jiroka kantakotachari “Iri aperoterinemi iroveri atziri nampiyetarori kashetani kipatsi.” Aririka ankotaryeeromi mavakota kipatsi, impoña aake apakotaro, aperotakero okaratzi tzimantarori.

jatzi ipatzishitha, ikempivaitakarira maranke.

²⁰ Iro kantamaitacha, te irovashaantero ikaariperoyetzi atziriite kaari irovamaayeete. Eekero jiyaatakaatziiro iñaapinkathayetanakeri kamaari, iñaapinkathatziri oshiyakaarontsi jovetsikayeetziri oro, kireeki, ashiro, mapi, inchakota, ikempitakaantakeri pava, temaita inkemanete, te iraniitanete.†

²¹ Tera irovashaantanakero eejatzi jovantayetzi, ikisaminthatantzi, jimayempitzi, ikoshitayetzi.

10

Maninkari oirikakerori iryaani osankinarentsi-pana

¹ Ipoña noñaake josaviinkatapaake pashine maninkari, ikenantapaakaro menkori, kempitavaitaka irika iro inkithaatakyaami menkori. Kempitavaitaka iri oyechari iramathaitakya iitoki. Shipakirya ikantaka iporoki, irirovaitake ooryaatsiri. Omorekataike iporipayeeni.

² Joirikake iryaani osankinarentsipana. Jayi-itzimataapaakera, jaatzikantapaakaro iitziperori inkaareki, irooma irampate, iro jaatzikantapaaka kipatsiki.

³ Ikaimapaake shintsiini, iriivaitake ikaimi kashekari. Omapokashitanaka ookathatanaka, 7 okaratzi apiitanakero.

⁴ Okanta okaratapaake 7 ookathataka, ari nokovaveta nosankinateromi nokemakeri

† 9:20 kantakotachari jaka “ashiro” irijatzira ipaiyeetziri bronze.

iñavaiyeetakeri ookatharontsiki. Nokematzi iñaanatanakena aparoni inkitesatzi, ikan-tana: “Eero posankinatziro pikemakeri ookatharontsiki.”

⁵ Ipoña iñavaitanake noñaakeri maninkari jaatzikapaakero inkaare, ipoña kipatsi. Itzinaavakotanakero irakoperori,

⁶ iro iyoyeetantyaari te ithaiya iñavaitziri ipairyiirora ivairo Pava Kañaaneri, itzimi ovetsikakerori inkite, kipatsi, inkaare, maaroni ikaratzi tzimantarori. Ikantanake: “Tera osamanitapai,

⁷ irootaintsi intyoote overaantarori maninkari, arira omonkarapaitetya okaratzi Pava ikantakeriri kamantanteneriite inkamantantero kaari jiyotakoveeta pairani.”

⁸ Nokematzi japiitanakero iñaanatana inkitesatzi, ikantana: “Piyaatashiteri maninkari katziyeenchari inkaareki eejatzi kipatsiki, payero eeroka panaryeenchari joirikakeri.”

⁹ Ari nokantakero. Niyaatashitanakeri maninkari, nokampitapaakeri, nokantziri: “Pimpenaro osankinarentsi.” Ipoña ikantanakena irirori: “Jiroka, poyaaro. Osheki ovochanka, iriivaitake pitsi aririka povakyaaro, irooma aririka piniyakero, osheki oyepishikemi pimotoziki.”

¹⁰ Ari nokantakero, naakero, novakaro. Ari okantaka, pochakitake iriivaitake pitsi, iro kantacha osheki oyepishikanakena nomotziki.

¹¹ Ipoña ikantanakena maninkari: “Pinkamantayeterira onkarate avishimoyeterine ikaratzi nampiyetarori tsikarika janta, ikaratzi

ipinkathariventayeetziri tsikarikapayeeni,
kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni.
Pinkamantayeteri eejatzi pinkathariite.”

11

Apite ñaaventantaneri

¹ Ipoña ipayeetakena aparoni kotzitsi,
nomonkaramento onatye. Ikantayeetana:
“Piyaate pimonkaratero tasorentsipanko, eejatzi
pomepirinimentotsi. Piyoteri eejatzi tsika
ikaratzi piyotainchari janta iñaapinkathatantzi.

² Eerora pimonkaratziro jakakiroki tasorentsi-
panko. Iroora ishineyeetakeneriri pashinesatzi
atziriite, arira impiyotaiyaani maimanetantaneri
janta tasorentsinampitsiki. Ari avisheri inkarate
42 kashiri osamanite.*

³ Aripaitera, notyaante apite ñaaventakotenari,
iriitakera kinkithatapaakerone avisayetatsine,
onkarate 1,260 kitaite iriñaaventena. Inkempitako-
takaari ikanta ikithaayeta ovashiretakotariri
kaminkari.”

⁴ Irikaite apite ñaaventantaneri, iriira
joshiyakaaventayeetakeri pairani apite
inchato, irijatzi joshiyakaaventayeetakeri apite
irootamento Pava itzimi pinkathariventziriri
kipatsisatzi.†

⁵ Intzimerika kovatsine irimaimaneteri irika
apite ñaaventantaneri, ari irishitovanake ipaanteki
paampari, iraperotakeri kisaneentziriri.

---

* **11:2** Kantakotachari jaka “42 kashiri” irojatzi oshiyarori ikan-
tayeetakeri “1,260 kitaite.” Irootakera kantakotachari avisaneen-
tanake mava osarentsi osamanite. † **11:4** Kantakotachari jaka
“apite inchato” irootakera “olivos.”

Ari inkantyaari maaroni kovavetachane irimaimaneteri, ari inkamake.

6 Irika ñaaventantaneri ontzimimoteri ishintsinka. Ari inkantakaakyaaro irirori eero oparyaagai inkane irojatzi irimonkaratantakyaarori ikinkithatakaantzi. Ari onkantake impeyero iraantsi jiñaapayeeni. Ari onkantake ontzime ompaitya pomerentsitzimovaityaarine osavisatzi. Ari irapiipiitero okaratzi ikoviri irirori.

7 Aririka onkaratapaake ikinkithatake, ari irishitovanakeri koveenkari piratsi impoñaakyaaro omoroki inthomointaperotatsiri, imaimanetapaakeri apitera ñaaventantaneri, irojatzi irovamaantakyaariri.

8 Irookanakeri irovamaane avotsiki saikatsiri janta iniroite nampitsi, tsika ipaikakotajaantaitakeri pairani Ivinkatharite. Iroora oshiyakaaventachari janta “Sodoma” ipoña “Egipto.”

9 Eero ishineetziri inkitayeeteri irova-maane, ari avisaneentanakeri mava kitaite onkarate osamanite iramenaminthaiteri. Inthonkya iriñaayeteri nampiyetarori tsikarika, sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni.

10 Iniroite iroimoshirenkya kipatsisatziite, impashitavakaayetya opaiyetarika. Kimoshire inkantayetya jovamaayeetakerira apiteroite ñaaventantaneri itzimi kemaantsitakaayetakariri kipatsisatziite.

11 Iro kantacha, avisaneentanakera pashine

mava kitaite, itasonkairi Pava irikaite, añaa yetai. Ipoña ipiriintaa. Osheki itharovayeetanake jiñeetakeri ipiriintaa.

¹² Ikemayeetake shintsiri ñaantsi inkiteki, ikantaitake: “Pataite jaka jenoki.” Jomapokashitanaka jovajenokantanaaro menkori. Ari jiñaavairi maaroni kisaneentavaitakeriri.

¹³ Arira onikanakari iniroite kipatsi, iro aperoteromi nampitsi, ikamayetake ikaratzi 7,000 atziri. Iriima kaari kamatsine, ikantayetanake: “Omapero otzimi ishintsinka Pava saikatsiri inkiteki.”[‡]

¹⁴ Ari avisavetaka apite ikantaitake “jeejoo!” Iro kantacha, irootaintsira iriñeetero mavatatsine.

Overaantarori tyootaantsi

¹⁵ Ipoña ityootanake ovekaraantarori maninkari, ari ikaimaitanake shintsiiini inkiteki, ikantaitzi: “Iroñaaka impinkathariventantai Avinkatharite kipatsikinta. Ari impinkathariventantai Cristo, tsika itzimi jotyaantakeri Pava, ari inkantaitatyeeni impinkathariventantai.”

¹⁶ Ari jotypeerovaiyanakani 24 antarikonaite, itharomentanakari Pava,

¹⁷ ikantaiyini: “Pavá, Pinkatharí, Shintsiperorí, eerokatake añaaitsi iroñaaka, pitzimita eeroka pairani, irootzimatake pimpiye. Osheki nompaa-soonketemi, tema pimatakero poñaakantziro pishintsinka, pipinkathariventantzi.

¹⁸ Pairani osheki ikisaneentakemi atziriite, iro kantacha iroñaaka, monkaratapaaka

---

[‡] **11:13** Ikantaitziri “onikanakari iniroite kipatsi,” tsika otzimi 10 pankotsi, oporokanake aparoni. Ari okantakari maaroni nampitsi.

poñaakantyaariri piyatsimanka, povasanki-taayetairi kamayetaintsiri, paperoyetairi ovamaantayetaintsiri. Aripaite pimpinayetairi kamantantaneriite pomperatane eeroka, ari pinkempitaakeri pitasorentsitakaane itzimi pairyaayetairori pivairo iñaapinkathayetaimira, maaroite pimpinayetairi petanakyaari antariite irojatzí iryaaniiteki, maaroni.”

¹⁹ Ipoña ashitaryanaaka itasorentsipankote Pava janta inkiteki, koñaavaitanake tasorentsínaki tsika jotetakoitziro antzimotavakaantsi. Antaro ookathatanaka, onikanaka kipatsi, paryeenkatapaake iniroite jiriniki.

12

Tsinane ipoña noonke

¹ Ipoña okoñaatanake inkiteki aamparentsi. Noñaatzí aparóni tsinane, iriivaitakemi ooryaat-siri okithaatakari, iri kashiri okatziyantaka. Amathaitakotakari ikaratzi 12 impokiro.*

² Omotzitatzi iroka tsinane. Osheki okaikaimavaitake okemaantsita ontzimaanite.

³ Ipoña okoñaatanake inkiteki pashine aamparentsi. Noñaatzí aparóni noonke, kityonka ikantaka. Tzimatsi 7 iito, ipoña 10 ichee. Jamathaiyetakero iito.

⁴ Osheki impokiro jataantakari itzínko, iro irap-eroteromi kashetani inkiteki ikaratzi tzimayetatsiri impokiroite. Ari ipokashitapaakero tsinane,

---

* **12:1** Kantakotachari jaka “tsinane,” iriitakera oshiyakaaventachari judío-payeeni. Kantakotachari “otomyaaniki,” iriira oshiyakaaventachari Jesucristo.

ikovi irovityaaro eenchaanikite aririka intzima-paake.†

⁵ Okanta otzimaanitake tsinane, shiram-paryaaniki inake. Iriitakera jevatantaiyaarine atziriite irashirokotzite. Omapokashitaka jagaitanakeri ithointakara Pava isaikamentoki.

⁶ Okanta tsinanera shiyanaka iroori tsika te inampiitaro. Ari jovetsikanontakerori Pava tsika onampityaaro, onkarate 1,260 kitaite intziyeetero.

⁷ Aripaitera otzimake ovayiritaantsi inkiteki. Iriitakera Miguel itsipayetakari imaninkarite. Iriira jovayirita noonke itsipayetakari imaninkarite irirori.

⁸ Iro kantacha irika noonke, te ontzimaperote ishintsinka, jotziryaayeetakeri inkiteki.

⁹ Ari itsipataitakeri imaninkarite jotziryeetakeri. Irika noonke jotziryeetakeri, iriira paitachari “Kamaari,” ipaita eejatzi “Satanás.” Iriira kovatsiri iramataviteri maaroiteni atziriite ikaratzi nampitarori kipatsiki.

¹⁰ Nokemataitlatzi ñaavaitanaintsiri shintsiini inkiteki, ikantzi: “Jetatainakarora ipinkathariventantzi Pava, jetatainakarora joñaakantziro ishintsinka, jovavisaakotantai. Jetatainakarora eejatzi Cristo jashitantaa. Tema aritake jotziryaakeri itzimi thavetakotapiintakeriri janta Pavaki ipaiyeetziri ‘iyekiite.’

¹¹ Iro kantacha irikaite ipaiyeetziri ‘iyeki’ joitsinampagairi kamaari, tema aritake

---

† 12:4 Jiroka kantakotachari jaka “kashetani inkite,” aririka ankotaryeeromi mavakota inkite, impoña aake apakotaro, aperotakero okaratzi tzimantarori.

ikamimentairi kempitakariri oisha, kapathainka ikantaka ikamake. Iro joitsinampaantariri eejatzi ikinkithatairo ñaantsi, jiminthataaro irirori inkamimentairi Cristo.

¹² Irootake, pintharomentantyaari eerokaite inkitesatzi. Inkantamacheetemi eerokaite kipatsatzi, eejatzi inkaaresatzi, tema katsima ikantanaka kamaari jotziryeetakeri, jiyotzi kapatakotapaaka kapicheeni.”

¹³ Ikanta jiñaakero noonke jotziryeetakeri kipatsiki, jetanakaro iñaashitakaavaitanakaro tsinane otzimi ovaiyantakeriri shiramparyaaniki.

¹⁴ Iro kantacha, tzimanake apite oshivanki, iroovaitake ishivanki pakitha. Iro arantanari iyaatero tsika te inampiitaro. Ari omanapithatakariri iririite maranke. Ari avisaneentanakero mava osarentsi osaikavaite janta.‡

¹⁵ Ikanta iririite maranke joimishitovanake jiña ipaanteki, iroovaitanake iniraani jiña. Ikovaveta iroviinkero aririka oonkakotanakya.

¹⁶ Iro kantamaitacha, tankanake kipatsi, oniyaatavakero jiña, ari okanta avisakotantakariri tsinanera.

¹⁷⁻¹⁸ Ari opoña ikatsimaperotanake noonke. Jatake irovayirityaari pashine otomiite iroka tsinane. Iriiyetakera joshiyakaaventayeetzi itzimi kempisantakerori ikantakaantane Pava, itzimi kamaitanakarori ikinkithatakoyetairi Jesucristo.

---

‡ **12:14** Kantakotachari jaka “ari avisaneentanakero mava osarentsi,” iroora ikantajaantayeetzi: “aparoni osarentsi, osarentsi-payeeni ipoña kashetani osarentsi.”

13

Apite koveenkari piratsi

¹ Ipoña nokatziyapaaka inkaarethapyaaki. Noñaatzi ishitovanake jiñaaki aparoni koveenkari piratsi. Tzimatsi okaratzi 10 ichee, 7 iito. Jamathaiyetakero icheepayeeni. Tzimatsi josankinayetakeri iitoki, ithainkatasorentsivaitaitzi.

² Irika piratsi iriivaitake karinari kashekari. Joshiyavaitakari okanta iitzipayeeni maini. Iroovaitake ipaante kashekari. Ikanta noonke, ipakeri ishintsinka irika piratsi, iriiperori ikantanaka ipinkathariventantanake.

³ Okanta aparoni iito kempitavaitaka irovamagaitakityeero, iro kantacha eejatzi añagai. Ipampoyaaminthatanakeri osavisatziite,

⁴ osheki iñaapinkathayetanakeri, itharomentanakari, ikantaiyini: “¿Ipaitema monkaratyaarine irika piratsi? ¿Ipaitema kitsirinkerine?” Ari ikempiyeetakeriri eejatzi noonke, itharomentayeetanakari, tema iriitake pakeriri ishintsinka irika piratsi.

⁵ Ipoña jiñaavaitanake irika piratsi, ithainkatasorentsivaitanake. Iriitake ipairyeetake impinkatharite, okaratzi osamanite 42 kashiri ipinkathariventantake.

⁶ Osheki ithainkatasorentsivaitake ipairyaaminthavaitashitakari Pava, ipairyaaminthavaitashitakaro tasorentsithaante, ipairyaaminthavaitashitakari inkitesatzi.

⁷ Irika thainkatasorentsitaneri, iriitakera ovayirityaarine itasorentsitakaitane, inkove

iroitsinampairi. Iri ipairyeetake ipinkathariventairi ikaratzi sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, nampiyetarori tsikarika, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni.

⁸ Osheki iñaapinkathatanakeri kipatsisatziite kaari osankinatakotachaneri tsika josankinatakoyetaka jiyoshiyeetakeri pairani jovetsikantayeetakarori kipatsi, inkarate irañaakaayeetairi, ikaratzi ikamimentayetairi kempitakariri oisha.

⁹ Kovirori inkemathatero iroka, inkempisante.

¹⁰ Inkarate irominkyaavaitaite, ¡Irimatero! Inkarate ovamaantantyaarone osataamentotsi, ari inkempitayeetairi apaata irirori irova-maantayeetaiyaari osataamentotsi. Irootakera iroisokerotantyaarori inkempisantayetairi itasorentsitakaitairi.

¹¹ Ipoña noñaake pashine koveenkari piratsi ishivanake kipatsiki. Tzimatsi apite ichee, iroovaitake otapoterempita ichee oisha. Iñaavaitapaake, ikempitapaakari noonke.

¹² Irika piratsi otzimimotziri ishintsinka. Irootake ipasavyaakariri etakarori piratsi itzimi jovamaaveetakari iitoki, ipoña jañagai eejatzi. Ishintsiventakeri atziriite iriñaapinkathateri etakarori piratsi.

¹³ Joñaakantapaake kaari iñeetapiintaitzi. Ithonka iñaayetakeri maaroite atziri jovayiitakeri paampari.

¹⁴ Osheki kipatsisatziite jamatavitantakari ishintsinka ipasavyaakariri etakarori piratsi jovaveetakari iitoki. Ipoña ishintsiventakeri

atziriite irovetsike iroshiyakaaro etakarori piratsi.

¹⁵ Ikanta irika piratsi kempitakariri ichée oisha, itasonkakeri oshiyakaaronsi, añaanake. Kantanake ñaavaitzi. Japerotakeri jovamaayetakeri kaari ñaapinkathaterine.

¹⁶ Ikentakotamakotakaanakeri atziriite, terika irakojanoki. Maarosite atziriite ikentakotakaanakeri, antariite, iryaaniite, kovityaavaineriite, ashaarantaneriite, omperataneriite, otzikataariite, maaroni.

¹⁷ Tzimatsirika kaari ikentakoyeetzi, te irishineeteri iramanantavaite, eejatzi impimantavaite. Irootake onkovantaperotyaari inkentakoyeeteneri ivairo piratsi maaroiteni atziriite. Intzimayete pashine ikentakoyeetakeneri oshiyavetarori ivairo piratsi.

¹⁸ Aparoni iyotaneri, ari onkantake inkemathatero iroka oshiyakarori ivairo piratsi. Tema iroka oshiyakarori ivairo piratsi, irootake josankinayeetziri “666.”*

14

Ivanthaane karatatsiri 144,000

---

* **13:18** Kantakotachari jaka, tema maaroni letra josankinatantari hebreo-thatatsiri ipoña griego-thatatsiri, kantatsi inkempitakaan-tayeetero número. Okempitayta iroka: a=1, b=2, c=3, ari okantayeta maaroni. Aritake okantake ayotayetero vairontsipayeeni aririka apatotero letra-payeeni. Irootakera kantakotachari eejatzi jaka.

¹ Ipoña napiitakero namenana, noñaatziri oisha ikatziya janta otzishiki ipaitaitziri Sion. Ari it-sipayetakari karatatsiri 144,000 itzimi kentako-tamakoyetakarori ivairo irirori, eejatzi irashi Ashitariri.

² Nokematzi poimpatanaintsiri inkiteki iroovaitake ovaryeenkaate jiña, iroovaitake shintsiri ookatharontsi, iroovaitake ipiyompi-vaitaitzi.

³ Iriira panthaiyatsini karataintsiri 144,000 itzimi ipinakoventairi oisha. Itapothaitakari ipanthaaventziri thointainchari saikamentotsiki, ari ikatziyitakari eejatzi ⁴ inkiteveri, ipoña antarikonaite. Iriira iyoshiitacha ipanthaiyakeni irikaite, tekatsira pashine materone impanthayero.

⁴ Irikaite karataintsiri 144,000, kiteshireri jinayetatz, te irantayetero kamaaroyetatsiri iri-mayempiyetero tsinane. Iriiyetake oyaatapiin-takeriri oisha tsikarika ikenayetzi. Iriiyetakera je-takari jashitaari Pava, irijatzi jashiyetakari oisha.

⁵ Te inthairivaantenete, te otzimavaitzi iyaariperoshirenka ompaitya inthavetakoyee-teriri isaikira Pava.

Ikamantantakeri mava maninkari

⁶ Ipoña noñaake jarapaake inkiteki pashine maninkari, ikinkithatakaapaakeri kipatsisatzi ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni, sheninkamirinkatavakaachari tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni, nampiyetarori tsikarika. Iñaaventapaakeneri kantaitachari Kameethari Ñaantsi.

7 Ikaimapaake shintsiini, ikantzi: “Piñaapinkathateri Pava. Pintharomentaiyaari. Tema irootzimatake iramenakoyetairi maaroiteni jantayetakeri. Irootake pintharomentantyaariri, itzimi ovetsikakerori inkite, kipatsi, inkaare, eejatzi jiñaapayeeni.”

8 Ipoña ipokapaake pashine maninkari, shintsiini ikaimapaake, ikantzi: “Japathakeroryeetakerora iniroite nampitsi Babilonia. Japeroyetakeri atziriite nampitantarori, itzimi aakoventarori imayempivaitake. Tema ikaimashireyetakeri pashinesatzi atziriite irimatakoteri okaratzi jantayetakeri irirori. Okempivaitakaro irishinkitayeerimi okanta jimayempitakaantakariri.”

9 Ipoña ipokapaake pashine maninkari, ikaimapaake shintsiini ikantzi: “Itzimayetzirika ñaapinkathatakeriri piratsi, ñaapinkathayetakerori eejatzi iroshiyakaaro, itzimi kentakotamakoyetakarori ivairo, irakoki,

10 iriijatziyetakera inkisaneentayeteri Pava. Onkempivaitaiyaaro iroiyyetaatyeerimi piyantatsiri. Iniroitera inkemaantsitakaayetaiyyaari intagairi, iratsipetaiyyaaro kachaari, kiterimoito onkantanakya, osheki oshitzinka. Ari iriñaayetairi maaroni maninkariite tasorentsitaintsiri, ari iriñeeri eejatzi oisha.

11 Arira inkantaitatyeeni inkemaantsitaiyyaaro kachaari, kitaiteki eejatzi tsireniki, eero otsivakapaintzi kapicheeni. Ari ikempitagaiyyaari maaroni tsika itzimi ñaapinkathatakeriri piratsi, ñaapinkathatakerori iroshiyakaaro, kentakotakarori eejatzi ivairo.”

12 Irootakera inkamaitantyaarori iramavevainete itasorentsitakaitane ikempisantairira Jesús, imonkaratapiintairo ikantakaantziri Pava.

13 Ipoña nokematzi iñaavaitanake aparoni inkitesatzi, ikantzi: “Posankinatero iroka: Aririka inkamayete ikaratzi jashitaari Avinkatharite, kimoshirera inkantaiya.” Irojatzi ikantanakeri eejatzi Tasorentsinkantsi, ikantzi: “Omatyaata, tema te onkovajaantya iroñaaka iñaashintsishirevaitaiya, aña kameetha jimakoryaavaitzi, janintaavaitapaaro okaratzi jantaventakeri.”

Iraavayeetairi kipatsiki

14 Ipoña okoñaatapaake aparoni kitamarori menkori, noñaatziri ithointaka kempitakariri Itomi Atziri. Jamathaitakari oro, joirikake thoyempyaanikiri kotsiro.

15 Ipoña ishitovanake tasorentsipankoki pashine maninkari, ikaimakotapaakeri shintsiini thointainchari menkoriki, ikantziri: “Sampainkatakera pankirentsi, paavatantyaaro piyotsirote.”

16 Ikanta irika thointainchari menkoriki, itotan-takaro iyotsirote, jaavatantake kipatsiki.

17 Ikanta pashine maninkari saikantarori tasorentsipanko janta inkiteki, shitovanake irirori, irojatzi joirikake thoyempyaanikiri kotsiro.

18 Ari ishitovanake pashine maninkari ipoñaanakaro pomepirinimentotsiki. Jiyaatashitanakeri itzimi jovayeetakeri inkempoyeeri paampari. Ikaimakotanakeri shintsiini pashine oirikakerori kotsiro, ikantziri:

“Pinchekayetero kithoyetaintsiri kipatsiki, aritake irakayetake.”*

¹⁹ Ari jimatakero maninkari, ichekakero kithotaintsiri kipatsiki, ipiyotakero inchatonaaki, inkavirinkaitero. Okaratzi oshiyakaaventari piyantatsiri jimireetari, iroora ikashiyakaariri Pava maaroni iisaneentane.

²⁰ Okaratzi oshiyakaaventari inchatonaa irootakera janta othapiki nampitsi tsika jovamaantayeetake. Oshiyakaaventakari ikavirinkayeetakeri, iroora iriraane kamayetaintsineri. Tema osheki iraantsi shitovaatatsine opamankanakero nampitsi. Ari omonkaratakari ipaanteki mora overaiya osaankanaate iraantsi. Jatake intaina oonkaatya onkarate 300 kilómetro.†

15

Maninkariite amerone apaata 7 ovasankitaantsi

¹ Ipoña noñaake pashine aamparentsi inkiteki. Kameetha okantaka, osheki nopampoyaaminthatanakero. Tzimatsi ikaratzi 7 maninkari. Iriiyetake nashiyetakarori jovasankitaantayetake. Tema okaratzi jantayetakeri maninkari, ari omonkaratari jiñaayeetziro iyatsimanka Pava.

² Ari noñaake eejatzi aparoni inkaare, okempivaitakari amenaaronsi. Iro kantacha

---

* **14:18** Kantakotachari jaka kithoyetaintsiri, okitho “uva” onayetatzi. † **14:20** Okaratakera iyaatake 300 kilómetro, iro kempitakarori aririka aniite onkarate 7 kitaite, eerorika onkarate 8 kitaite. Irootake ikantayeetziro 1,600 estadio.

morekathaitake iroka inkaare. Arira ikatziyayetakari oitsinampaakeriri koveenkari piratsi, joirikayetakero iviyompimento ipavairiri Pava. Iriiyetake kaari ñaapinkathaterone iroshiyakaaro piratsi, kaari kentakoyetyaarone ivairo.

³ Iroora ipanthaiyirini irikaite otzimi ipanthaakeri pairani Moisés-ni. Ipaitayeetziro “Ivanthaane oisha,” okantzi:

Novinkatharite Pava, Shintsiperotatsiri,
Kameetha pantakeri, nopampoyaaaminthatakero.
Pantapiintakero eeroka tampatzikari, tema
piñaanetaro kyaaryoori.

Eeroka pinkathariventairiri atziriite.

⁴ ¿Eeroma itzimi impaitya ñaapinkathataimine, impaitya tharomentaiyaamine, impaitya pairy-eerone pivairo?

Apanirora eeroka pitasorentsitzi.

Eeroka impokashiyetai atziriite,
iñaapinkathayetaimi.

Tema aritake poñaakantakero osheki
okameethatake pantayetakeri.

⁵ Ipoña noñaake inkiteki tasorentsipanko, ari ashiryaanakari eejatzi tasorentsisaantejanori.

⁶ Ari ishivanakeri tasorentsipankoki
⁷ maninkariite intzime ovasankitaan-
tatsineri. Kitamaro okantayetaka iithaare,
shipakiryaaavaitziitake ovaneenkataka.
Jovathakichopineetakari oro.

⁷ Ikanta aparoni inkiteveri karatatsiri 4,
ipayetavakeri maninkariite aparoni taso.
Kempivaitaka janta tasoki, ari ojaikitakyaami
iyatsimanka Pava, kantaitachari inkañaanetai.

8 Kachaareenkatanake tasorentsipanko, okantakaakaro irovaneenkaro Pava eejatzi itasorenka. Tekatsi kanterone inkye tasorentsipankoki irojatzi onkaratantapaakyaari jovasankitaantake maninkariite.

16

Tasopayeeni ojaikitaka katsimankantsi

1 Nokematzi inkiteki, ipaita ñaanatanakeriri 7 maninkariite, ikantziri: “Piyaate pisakotero kipatsiki okaratzi jaikitainchari 7 tasonaki kempitakarori iyatsimanka Pava.”

2 Arira jetanakaro aparoni maninkari isakotakero kipatsiki jaikitainchari itasoneki. Ari omapokashitanakari ipathaavaitanake iniroite ikaratzi kentakotakarori ivairo koveenkari piratsi, ikaratzi ñaapinkathatakerori iroshiyakaaro.

3 Ikanta pashine maninkari isakotakero inkaaremashiki jaikitainchari itasoneki. Okempitanakaro iraantsi inkaare, japerotaka ikamake saikantarori.

4 Ikanta pashine maninkari isakotakero jiñaamashiki, oyaapyaaki jiñaatenimashi jaikitainchari itasoneki. Okempivaitanakaro iraantsi jiñaapayeeni.

5 Nokematzi iñaavaitanake maninkari jovayee-takeri inkempoyaaventero jiñaaveri, ikantanake: “Tasorentsí, itzimi aññatsiri, jaññitaka pairani, tam-patzikashireri pinatzi eeroka, tema eeroka amenakotairone kameethaini iroka.

6 Tema ikaratzi ovamaayetakeriri itasorentsita-kaitairi, ikaratzi kapathainkatakaakeriri kamantantanneriite jovamaayetakeri, iriiyetake

iroñaaka mireyetyaarone iroka iraantsi. Tema irootake ikovatziri.”

⁷ Ipoña nokemake iñaavaitanake pashine janta pomepirinimentotsiki, ikantanake: “¡Arivé! Novinkatharite Pavá, okaratzi pikovakeri pantero tampatzika okantayetaka. Kyaaryoori onatzi.”

⁸ Ikanta pashine maninkari, isakotakero ooryaaki jaikitainchari itasoneki. Jomapokashitanaka ooryaa jotsiyanakeri atziriite.

⁹ Iniroitera jotsiyakeri atziriite ooryaa, ari opoñaanakari ithainkatasorentsivaitanake, ipairyaashivaitanakari Pava, ashitarori ishintsinka, itzimi ovasankitaantatsiri. Te onkantzimoshiretyaari impiyashireyetai, iñaapinkathatairi Pava.

¹⁰ Ikanta pashine maninkari, isakotakero tsika ipinkathariventantzi piratsi jaikitainchari itasoneki. Iniroite otsirenikitanake. Antaro jashinonkaayetaka atziriite janta, jatsikavaitakero inene ikemaantsivaitaka.

¹¹ Ari ithainkatasorentsivaitanake, ikishimavaitanakeri Inkitesatzi Pava, tema osheki ikemaantsivaitaka, osheki ipathaavaitake. Iro kantacha te irovashaantzimaityaaro iyaariperonka.

¹² Ikanta pashine maninkari, isakotakero iniraaki jiña Eufrates jaikitainchari itasoneki. Omapokashitanaka opiryaatanake. Kantatsi irimontyaayetapaake pinkathariyetatsiri tsika ishitovapiintzi ooryaa, irovayiritya.

¹³ Ipoña ishitovanake peyari ipaanteki noonke. Ishitovanake eejatzi peyari ipaanteki piratsi, ari

okempitakari ipaanteki thairi kamantantaneri, ishivotanake peyari. Ikaratzi peyari shitovayeta-paintsiri, iriivaitake mashero,

14 kantatsi irantayetero kaari jiñeetapiintzi. Ithonka jiyaatashiyetakeri ikaratzi pinkathariyetatsiri kipatsiki. Jiñaantakaayetakeri irovayiritakaiyaari, impiyapaitetakerika Pava shintsiperotatsiri.

15 (Pamene, nonkempitapaiyaari koshintzi aririka nompiyakeri. Kimoshire inkantya itzimirika aamaventaiyaananeri, kempitakariri itzimi ovirori okarikiini iithaare inkene inkithaatanakyaaro, eero ishiyamerekitantana, irovashiventaayeeteri.)

16 Ipoña irikaite peyari, irapatoyetakeri pinkathariite janta tsika opaita “Armagedón.” Iñaane onatzi Judío-payeeni iroka Armagedón.*

17 Ikanta ovekaraantapaakarori maninkari, isakotakero tampyeenkaki jaikitainchari itasoneki. Ikemaitatzi kaimanaintsiri janta tasorentsipankoki, osaikira saikamentotsi, ikantaitzi: “¡Ari othonkapaaka!”

18 Ari iñeetakero oporekanake ookatharontsi, ikemaitakero iniroite onikanaka kipatsi. Te iriñeetapiintaitero kempitakarori iroka onikaro, irojatzi pairani ovakera itzimayetantanakari atziriite kipatsiki.

19 Okanta antaro nampitsi, mavakota okantanaka otankanake. Ari aperotakari eejatzi oporokanake nampitsiite tzimayetatsiri kipatsiki.

---

* **16:16** Kantakotachari jaka “Armagedón,” iroora tsika janta jovayiriyetapiintaka pairani judío-payeeni.

Arira impampithashiretakotaitanakyaaro avishimoterine Babilonia-satzi, irimiretyaaro “imashirenka Pava,” okempitakarora piyantatsiri.

²⁰ Ari aperotakari maaroni othampishi, te iriñeetairo. Ari okempitakari eejatzi otzishipayeeni.

²¹ Ari oparyaapaake tenayetatsiri jiriniki, anavyaayetapaakeri atziriite. Eekeromaitacha jiyaatakanakitziiro ithainkatasorentsivaitanake, ikishimavaitantanake ikemaantsivaitakara osheki.†

17

Irovasankitaitero kempitakarori antaro mayempiro

¹ Ipoña ipokashitapaakena aparoni maninkari karataintsiri 7 joirikayetakerori itasone, ikan-tapaakena: “Pimpoke, piñeero tsika inkantaiteri irovasankitaayeeteri atziriite, tema ikempiyetakaro aparoni mayempiro saikathapyaatan-takarori oponkityaamashi jiñaa.”

² Iroka kempitakarori mayempiro, kempivaitakara iroomi imayempiyetakemi ikaratzi pinkathariventantatsiri nampitsiiteki. Okempivaitakaro eejatzi, aperotakerimi oshinkiyeterimi kipatsisatziite.

³ Ipoña jaashinenkatanakena tsika te inampiitaro. Ari noñaakero aparoni tsinane okyaakotakari kityonkari piratsi, okaratzi 7

† **16:21** Kantakotachari jaka “tenayetatsiri,” iroora ikantayeetziiri eejatzi “aparoni talento,” irojatziri ikantayeetairi iroñaaka “40 kilo.”

iito, 10 ichee. Tzimatsi vairontsipayeeni osankinainchari ivathaki, ithainkatasorentsivaitaitzi.

⁴ Okithaatakari iroka tsinane, okityonkamaitatzi, ipoña ojonkeromaitzi eejatzi. Kameetha jovaneeenkayeetantakaroro, ipoña poreryaataneri mapikiite. Oirikanakitake jövetsikayeetziri oro. Kempivaitaka ari ojaikitakyaami oyaariperonka, eejatzi omayempinka.

⁵ Tzimatsi osankinainchari otamakoki, kaari ikemathaveeta pairani, okantzi: ANTARO BABILONIA, INIROÏTE MAYEMPIRO, KISANEENTAP-EROTAAARO KIPATSIKI.*

⁶ Namenaperotanakero iroka tsinane, aña oshinkitatyaaaro iriraane itasorentsitakaitane ikaratzi jovamaayeetakeri. Iriraane eejatzi ikaratzi jovamaayeetakeri jiñaaventanakeri Jesús. Ikanta noñaakero iroka, osheki nopampoyaanakero.

⁷ Ipoña ikantana maninkari: “¿Opaitama pipampoyaantarori iroka? Ari nonkantakemi opaita oshiyakaaventachari, tera jiyotakoveetaro pairani iroka tsinane, eejatzi irika piratsi itzimi okyaakotakari, oshekitatsiri iito, eejatzi ichee.

⁸ Itzimitaka pairani joshiyakaaventayeetziri piratsi, te iriñeeteri iroñaaka, iro kantacha irootaintsi irishitove impoñaakyaaro omoronaki inthomointaperotatsiri. Impoñaashitakya irova-maayeetakeri. Irikaite kipatsisatzi, kaari osankinatakotachane pairani jövetsikantayeetakarori

---

* **17:5** Tzimayetatsira kantatsiri iroka “Babilonia,” irootakera nampitsi Roma. Tema iro iñaaneyetakari iromananeekiini pairani kempisantzinkariite, jiñaaventziro iroka Roma, ikantzi: “Babilonia.” Pamenero eejatzi janta 1 P. 5.13.

kipatsi, osheki impampoyaaminthatanakeri piratsika. Tema eero ikemathatziro opaita kantakotachari: ‘Itzimitaka pairani, te iriñeetairi iroñaaka, irootaintsi impiyake.’

⁹ Omatantyaari inkemathayeetero iroka, okovaperotatya ontzime iyotanetaantsi. Karataintsiri 7 kitotsi okyaakotakara tsinane, iro oshiyakaaventacha 7 otzishi.†

¹⁰ Tzimakeranki ikaratzi 7 pinkathariventakerori janta. Aritake joitsinampaitake ikaratzi 5 pinkathari. Tzimatsi aparoni itzimi pinkatharitatsiri iroñaaka. Iriima pashine, intzime pinkatharitatsine, tekeramintha intzimaajate. Irika ovekaraantyaarone kapicheeni impinkathariventapaintante, eero osamaniperotzi.

¹¹ Irika piratsi tzimitachari pairani, kaari iñeetzi iroñaaka, pashine inatzi, iriitake karatapaintsine 8. Iro kantacha, ari iroshiyavetapaakyaari pashine karataintsiri 7 pinkathariite. Ari iraperotzimaitaitakyaari.

¹² Irooma karataintsiri 10 cheetsi, irojatzi oshiyakaaventariri pinkathariite, karatatsiri 10. Tekeraata impinkathariventantayete irirori. Tema aririka impinkathariventantanake piratsi, iriiyetakera intsipayetyaari impinkathariventante. Eero osamaniperomaita, intaani irishirinkapaintya kapicheeni ooryaa.

¹³ Irikaite pinkathariite irakakotavakaiyaaro iranteri. Ñaapinkatha inkanteri piratsi, eero ipiy-

† 17:9 Tzimayetatsi paitayetzirori nampitsika Roma, ikantayeetziro: “Roma, inampitsite 7 pinkathariite.” Ikantayeetzi eejatzi: “Roma, onampitsite 7 otzishi.”

athavaitari.

¹⁴ Osheki irovayiriminthatyaari Oisha. Iro kantacha irika Oisha, iriitake oitsinampaantatsine. Tema iriitake omperayetari itzimi omperayetantachari. Iriitake pinkathariventziri itzimi pinkathariventantatsiri. Iriiyetakerera intsipayetaiyaari irirori, ikaratzi ikaimashireyetairi, itzimi jiyoshiiyeetakeri, ikaratzi oisokerotakariri.”

¹⁵ Ipoña ikantakena eejatzi maninkari: “Iroka oponkityaamashi jiñaasaikathapyaatantakaritsinaneka, iriira oshiyakaaventachari atziriite nampiyetarori tsikarika, piyoyetainchari tsikarikapayeeni, ikaratzi ipinkathariventaitziri tsikarikapayeeni, kemathatavakaarori iñaane tsikarikapayeeni.

¹⁶ Irikaite atziri saikantarori 10 nampitsi, itzimi oshiyakaaventakarori 10 cheetsi, ari inkisaneentanakeri saikantarori nampitsi oshiyakaaventakarori tsinaneka. Ari inkempitaakerori eejatzi piratsika osheki inkisaneentanakero. Onkempivaityaaromi irisapokatyeeromi tsinaneka, irovavathavaitakyaaromi, intaavaitakeromi. Tema japerotakero nampitsi oshiyakaaventakarori tsinaneka.

¹⁷ Iriitakera Pava kantakaarori akakotavakaantakarori antayetantakarori iroka. Irijatzi kantakaarori ikempisantantakarori piratsi. Irootake irantayeeteri, irojatzi omonkaratantakyaari ikantakeri Pava.

¹⁸ Ari okantakarori, tema iroka tsinane iroora oshiyakaaventacha antaro nampitsi. Tema ikaratzi saikantarori nampitsika, ipinkathariventayeve-takarori nampiyetarori pashine nampitsiiteki.”

18

Japathakeroryeetakero Babilonia

¹ Ikanta okaratapaake iroka, noñaatzi josavi-inkatapaake pashine maninkari. Oztimimotziri irirori osheki ishintsinka, osheki irovaneenkaro. Joorentapaakero kipatsi.

² Ikaimapaake, ikantzi: “Japathakeroryeetakerora antaro nampitsi Babilonia. Intaani jinampiyetaaro iroñaaka nashivaiyetachari peyari janta, te ishineyeetairi irishitove janta. Ari ikempitayeetakeriri eejatzi nashivaiyetachari tsimeri ipinkayeetziri itzimi ovapiintakariri kaminkari.

³ Tema atziriite ikaratzi saikantavetakarori nampitsika oshiyakaaventakari tsinaneka, ashaarantatziyevetaka, jiyomparivaitapiintavetakari atziriite saikayetatsiri pashineki nampitsi. Ikaimashireyetakeri atziriite iroshiyakotaiyaari tsika ikantayevetara iriroriite, intaani ikovaperoyetziro ashaakarontsi, inevetashivaiminthatari eejatzi. Iro opoñaantari jiñaayetakero te ikinataari Pava, ikempivaitakaro okanta tsinane mayempiro. Irootakera oshiyantakarori irishinkitatieeyaaromi ashaakarontsika, iroora jantayetantakarori kempitarori mayempitaantsi.”

⁴ Ipoña nokemake japiitanakero jiñaavaitanai inkitesatzi, ikantzi: “Asheninká, eerora pikempiyari saikantarori nampitsi oshiyakaaventakari tsinaneka, pikaratairikari irovasankitaayeetairi.

⁵ Tema Pava, ikinkishiretziro iyaariperonka ikaratzi tsipatakariri, kempivaitaka

ovajenokakyaami iyaariperonka inkiteki, ari opiyotakari.

⁶ Pinkisakoventaiyaari, papiipiiteri povasankitayeri. Tema okaratzi oshiyakaaventachari omiretakaakariri tsinaneka shinkitantatsiri, poiپیونero iroori, tontaaki pinkantakero oyepiyanka.

⁷ Amenaashivaitaka iroori okantapiintzi: 'Naaka pinkatharo, eero jiñeetana nashinonkaavaitya nonkempitakotyaaro kamaimetzinkaro.' Tema osheki okantakaaperotziivaiventakaro ovaneenkatanee, aakoventakaro omayempitziivaaitake. Irootakera oñaantyaarori iroñaaka onkemaantsivaitziitaiya.

⁸ Irootake omapokantaiyaari irovasankitagairo aparoniki kitaite, ari omantsiyatake, onkemaantsivaitaiya, osheki ontasheneentavaitai, impoña intagaitairo. Iriitakera matairone Avinkatharite Pava irovasankitagairo. Tema otzimimotziri irirori ishintsinka.

⁹ Aririka iriñaayeetakero oyachaarinka ontagaiya nampitsika oshiyakaaventakari tsinaneka, osheki irovashiretakotyaaro, iriraakovaityaaro pinkathariite, tema iri kempiyayetakariri saikantakarori jantayetakero okaratzi oshiyayetarori mayempitaantsi.

¹⁰ Intaina inkatziyayetake iriroriite intharovakaiyaaro jovasankitaayeetakeri, inkantaiyeni: '¡Ikantamacheetzi nampitarori Babilonia-ki!' Irooperotziivaivetaka nampitsi. ¿Okatzimatakama jovasankitaayeetakemi? Tekeratya ishirinkaperotaajate ooryaa.

¹¹ Ari inkempitakyaari ikaratzi jiyomparitapi-

intakari, osheki irovashineentakotyaari, iriraakovaityaari, tema tekatsi iriyomparitaiya.

¹² Tema iri jiyomparivetapiintakari iroorote, iireekite, poreryaari imapine, nashivaiyetachari kithaarentsi, kitamaromairi, jonkeromaitatsiri, kityonkamaiperotatsiri, karenimaitatsiri. Tzimayevetacha oshiyarori santari. Tzimayevetacha irovetsikane ipothoyetakeri kameethaini, tyoorenantsi, inchakota pinayetachari, ashiro, mapi.

¹³ Tzimayevetacha meta, tzimayevetacha nashivaitachari kasankaari, tzimayevetacha jimireyeetari, tzimayevetacha ovaaki inchato kempitariri yeenkantsi, tzimayevetacha opane jovayeetari, tzimayevetacha i-vaca-te, iroishate, imorane ishiyakomentotari, tzimayevetacha iromperatanepayeeni eejatzi.

¹⁴ Arira othonkapaakari chochoki pinevetapiintakari. Te ontzimayetai ashaakaro pikovapiintakeri, ari okaratapaake ovaneenkata.

¹⁵ Intaina iramenakoyetairo iyomparitapiintari, tharova inkantya eero itsipataayeetziri jovasankitaitakeri irirori. Iniroite iriraakotyaari irovashiretakotanakyaarira.

¹⁶ Inkantaiyeni: ‘ilkantamacheetziri nampitarori janta! Irooperotziivaivetaka nampitsi. Tzimayevetacha osheki irooperori kitamaromairi imanthaki, jonkeromaitatsiri, eejatzi kityonkapromaitatsiri. Tzimayevetacha osheki iroorote, imapine poreryaayetatsiri.

¹⁷ Intaani ishirinkaneentanaka kapicheeni ooryaa, ari japeroyeetakerori antaro ashaakaroka.’ Ari ikempitakari saikayetaintsiri

iramaatakomentoki, intaina ikatziyayetaka jamenakotziri tsika ikanta japeroyeetakeri. Ari ipiyotaiyakani ikaratzi antakoyetziro iramaatakomento, itsipayetakari ikaratzi otetantarori.

¹⁸ Ikanta iñaakerora oyacharinka nampitsi otaga, osheki jiraakotakaro, ikantayetzi: ‘Tekatsi pashine nampitsi kempitaiyaarone iroka irooperoveta.’

¹⁹ Iniroitera jovashireneentaka, ikantaiyakeni: ‘Ikantamacheetziri ikaratzi nampitakarori janta. Tema ashaarantayevetakai aakaite aayetapiin-takero ashaakarontsi amaatakomentoki. Tema intaani ishirinkapainta kapicheeni ooryaa, ari japeroyeetakerori.’

²⁰ Irooma eerokaite inkitesatzi, itasorentsi-takaitane, otyaantajanoriite, kamantantaneriite, ontzimatye pinkimoshiretaye, tema ikamantayetzitakai Pava iro jovasanki-taantakariri saikantarori antaro nampitsi, ikisakoventayetaatyaami eerokaite.”

²¹ Ikanta aparoni maninkari tzimatsiri ishintsinka, jaake antaro mapi, japishoonkakero inkaareki, ikantzi: “Nokempitaakero napishoonkakero antaro mapika, ari nonkempitaakerori eejatzi antaro nampitsi Babilonia. Ari ompeyaari, ero jiñeetairo.

²² Ero ikemaitaimi pimpanthaye, onkameñeenkate piviyompimento, pisonkare, eejatzi pityoore. Ero jiñeetaimi pikaratzi povetsikayetziro tsikarika opaiyetari. Ero ikemayeetairo ompoimpate pitononkamento.

²³ Ero jiñeetairi imporekai pootamento.

Eero jiñeetaimi paavakaiya. Ari okaratapaake maaroni iroka, tema osheki poitzipinashireyeta-
eri pashinesatzi atziriite, kempivaitaka
pinkisaminthatatyeerimi. Tema iniroite ish-
intsiyevetaka ikaratzi iyomparivetapiintakamiri.

²⁴ Iriitakera ovatsinaavaitakeriri pashine-
satziite, ikapathainkatakaavaitakeri ka-
mantantaneriite. Ari ikantakeriri maaroni
itasorentsitakaitairi.”

19

Itharomentaita inkiteki

¹ Okanta okaratapaake iroka, nokematzi
kameñeenkatanaintsiri inkiteki ikaimaiyini,
ikantzi:

¡Eejoo! Iriitajaantake Pava ovavisaakoyetairi.
Otzimimotziri irovaneenkaro, eejatzi ish-
intsinka.

² Maaroni ikoviri iranteri irirori, tampatzika
okantayetaka.

Kyaaryoori onatzi.

Tema jovasankitaakero mayempiro otzimi
ovaariperoyetakeriri kipatsisatziite.

Ipiyakoventaari ikaratzi jovamaayeetakeri
iromperatane.

³ Irojatzzi japiipiitaiyirini, ikantzi:

¡Eejoo! Onkatziyeenkataveete oyachaarinka.

⁴ Ikanta ²⁴ antarikonaite, itsipatakari ⁴
inkiteveriite, jotyeerovaiyanakani, tema
jiñaapinkathatanakitziiri Pava ithointakara irirori
saikamentotsiki, ikantaiyini:

¡Ari onkantyaari! ¡Eejoo!

⁵ Tzimatsi ñaavaitanaintsiri saikamentotsiki, ikan-taitzi:

Maaroni jomperayetaari Pava, pintharomen-taiyaari.

Piñaapinkathatairi maaroiteni, iretanakyaaro iryaaniite irojatzi antariite, maaroni.

⁶ Ipoña nokemake kameñeenkatapaintsiri, iriivaitake ipiyotaiyani atziriite, iroovaitake oparyeenkatzi jiña, iroovaitake eejatzi ookatharontsi. Ikantaitzi:

¡Eejoo! Aritake pinkathariventantai Pava, iri Avinkatharitetaari Shintsijanokitatsiri.

⁷ Thame ankimoshireventeri, thame añaapinkathateri, tema irootzimatake iroimoshirenkeri iraavakaiya Oisha. Aritake ovetsikaka iinantaari.

⁸ Kitamaro okantaka oithaare, te onkipatsivaite, poreryaa okantaka. Oshiyakaaventachari “iinantaari,” iriiyetakera kempisantzinkariite itasorentsitakaitairi. Oshiyakaaventachari “te onkipatsivaite oithaare,” iroora kameethari jantayetakeri irikaite.

Irayootaiteri iraavakaiya kempitakariri oisha

⁹ Ipoña ipokashitapaakena inkitesatzi, ikantzi: “Posankinatero iroka: Osheki inkimoshiretai ikaratzi ikaimayeetakeri irayootairi iraavakaiya Oisha.” Ipoña ikantakena eejatzi: “Iroka, iñaaneperora onatzi Pava.”

¹⁰ Ari notyeerovanaka noñaapinkathatanakeri maninkari, ipoña ikantana: “¡Eero piñaapinkathatana naaka! Ari akarataiyini jomperatai Oisha, ari noshiyami eeroka, ari noshiyakari eejatzi ikaratzi

oisokeroyetakarori iñaaventapaintziri Jesús. Aña iri piñaapinkathatajaante Pava. Tema okaratzi iñaaventapaintziri Jesús, irootajaantakera iyoshiretakaayetakeriri kamantantaneriite.”

Kyaakotakariri kitamarori mora

¹¹ Ipoña noñaake ashitaryaanaka inkite. Tzimatsi janta aparoni kitamarori mora. Itzimi kyaakotakariri, iriitake ipaitayeetziri “Oisokerotaneri,” ipaitaitziri eejatzi “Kyaaryoori.” Aririka irovasankitaante, tampatzika okanta. Ari okempitari eejatzi aririka irovayiritante.

¹² Irooma irooki iriivaitake paampari. Amathaitziita ikantaka. Josankinatakaro vairontsi kaari jiyotakoyeetzi intaani jiyotziro irirori.

¹³ Ikithaatakotakaro othakakeri iraantsi. Iri ipaitayeetziri eejatzi “IÑAANE PAVA.”

¹⁴ Tzimatsi irika inkitekinta irovayirite. Kitamarothaitake okantaka eejatzi iithaare, te onkipatsivaite. Iriitake oyaatakeriri ikyakoyetakari eejatzi kitamarori imorane.

¹⁵ Ari oshitovanakeri ipaanteki kempitakarori othoyempyaanikitzi osataamentotsi, irootake iromposantayetaiyaariri iisaneentane. Iriira omperatantaiyaarine irashirokotzite. Irijatzira ovetsikakeneriri oshiyakarori jimiretairi ipaiyeetziri “Imashirenka Pava Shintsijanokitatsiri.”

¹⁶ Josankinatakaro vairontsi iithaareki, eejatzi iporiki. Jiroka vairontsi: PINKATHARIVENTZIRIRI PINKATHARIITE. OMPERATARIRI OMPERATANERIITE.

¹⁷ Ipoña noñaake pashine maninkari ikatziyantakari ooryaa, ikaimapaakeri maaroni tsimeriite arayetatsiri, ikantziri: “Pimpoke papatotya, poy-aaro onkarate impayetemiri Pava.

¹⁸ Tema povatyeeyaari atzirivatha: ivatha pinkathariite, ivatha ijevare ovayiriite, ivatha iriiperoriite, ivatha kyaakotapiintariri imorane. Ari povanakyaaro eejatzi ivatha imoraneete. Tera intaani povaiyaari irikaite, aña povayetaiyaari eejatzi ivatha maaroiteni: omperataari, omperataneri, antarikonaite, iryaanipayeeni, maaroni.”

¹⁹ Ipoña noñaakeri koveenkari piratsi, noñaakeri eejatzi kipatsisatzi pinkathariite itsipayetakari irovayirite. Ari ipiyotaiyakani inkene irovayiriteri irika kyaakotakariri kitamarori imorane itsipayetakari eejatzi irovayirite.

²⁰ Tzimatsi ipaita oirikavakeriri koveenkari piratsi. Ari ikempitaakeriri thairi kamantantaneri itsipatapiintakari itasonkaventantzi. Ari okanta jamatavitantakariri ikaratzi kentakoyetakarori ivairo piratsi, ikaratzi ñaapinkathayetakerori iroshiyakaaro. Irika piratsi ipoña thairi kamantantaneri, japishoonkaitakeri opaampapirothaatake inkaare, tsika okiteryeenkatake shitzivaro oyachaarinka.

²¹ Jovamaayeetakeri maaroiteni kempisan-tanakeriri, jovathaayeetantakariri shitovapaintsiri ipaanteki kyaakotakariri kitamarori mora. Kematziineentayetaka tsimeripayeeni.

20

Osheki osarentsi, onkarate 1,000

¹ Ipoña noñaake jayiitapaake pashine maninkari. Joirikakero irashitaryaantyaarori omorona inthomointaperotatsiri. Joirikake eejatzi iniroite ashirotha.

² Jaakeri noonke, maranke tzimitainchari pairani. Iriitakera Kamaari, Satanás. Joosotakeri onkarate 1,000 osarentsi,

³ ari jotziryaakeriri omoronaki inthomointaperotatsiri. Joshepitakotakeri, jovitsinekakotakeri onkantya eero jamatavitantaari atziriite, irojatzi omonkaratantakyaari onkarate 1,000 osarentsi. Aririka onkaratapaake iroka, ari iroosoryaakotapaintereri kapicheeni.

⁴ Ipoña noñaake osheki saikamentotsi tsika irisaikayetai inkarate pinkathariventantatsineri. Ari noñaakero ishireete ikaratzi jovamaamentaitakeri ikempisantairo iñaane Pava, tsika otzimi iñaaventapaintziri Jesús. Irikaite, te iriñaapinkathateri koveenkari piratsi, te iriñaapinkathatero iroshiyakaaro eejatzi. Te inkentakotamakotyaaaro iriroriite ivairo piratsi, eejatzi irakoki. Iriiyetakera piriintaachari, ipinkathariventantayetake itsipataari Cristo okaratzi 1,000 osarentsi.

⁵ Iriima pashine ikaratzi kamayetaintsiri, tera irañaayetai irirori, irojatzi omonkaratantapaakari 1,000 osarentsi. Irootakera ipaiyeetziri “Etarori Añagaantsi.”

⁶ Kimoshirera inkantaiya inkarate piriintaachane ipaiyeetakeri “Etarori Añagaantsi.” Tema tasorentsishireri jinayetake. Eero japiitziro inkamayetai. Aña kañaaneri inkantaiya, iri kempitaiyaarine omperatasorentsitaari

irantavaitaineri Pava, irantavaitaineri eejatzi Cristo. Ari itsipataari ipinkathariventantai okaratzi 1,000 osarentsi.

⁷ Aririka omonkaratapaakya 1,000 osarentsi, ari iromishitovayeetapainteri Satanás jashitakoitakeri.

⁸ Aririka irishitovanake, iretapaiyaaro iramatavitapairi maaroiteni atziri tsikarika inampiyetaro. Iroka nampitsiite ipaitayeetakero “Gog,” pashine “Magog.” Irapatotairi maaroni inkene irovayiritakaiyaari. Intzimaperote osheki atziri, iroovaitake okanta oshekitzi impaneki jiñaathapyaaiki.

⁹ Jiyaataiyakeni tsika ovintenipathatzi, itapotakeri tasorentsishireriite tsika ipiyotaiyakani iriroriite. Ari okaratzi itapotakero eejatzi ipaiyeetziri “Etakoperotaaro Nampitsi.” Omapokashitanaka iparyaapaake paampari, japerotakeri maaroiteni.

¹⁰ Ari japishoonkayeetakeri Kamaari janta opaampapirothaatake inkaare, kiteryeenka okantaka shitzivaro oyachaarinka. Tema ari japishoonkayeetzitakariri irirori koveenkari piratsi, itsipataitakeri thairi kamantaneri. Arira inkantaitaayeero inkemaantsivaitaiya.

Iramenakoyeetantai janta kitamaroriki saikamentotsiki

¹¹ Ipoña noñaake iniroite kitamarori saikamentotsi. Tzimatsi saikantakarori, iriitakera matakero japerotairo inkite eejatzi kipatsi.

¹² Ari ikatziyeeyakani kamayetaintsiri janta kitamaroriki saikamentotsi, jetakari itsipayetaari antariite irojatzi iryaaniite, maaroni. Ari japinairyaayetanakero osankinarentsi, japinairyaanakero eejatzi pashine tsika josankinatakoyeta añaaayetaatsine. Jamenakoyetairi atziri tsikarika opaiyeta jantakeri okaratzi josankinatakoyeetakeriri.

¹³ Eejatzi ikaratzi piinkayetaintsiri jiñaaki, ari ipiyoyetakari iriroriite. Ikaratzi kamayetaintsiri, ari isaikitaiyakani eejatzi janta, okempivaitakaro atziritaatyemi “Kaamanetaantsi,” apakagairimi onampivaivetakari. Ari ikaratzi jamenakoyeetairi iriroriite okaratzi jantayetakeri.

¹⁴ Ari japishoonkayeetakerori “Kaamane-taantsi” opaampapirothaatake inkaare ontagaiya. Iroka opaampapirothaatake inkaare, iroora ipaiyeetakeri “Apitetanaintsiri Kaamanetaantsi.”

¹⁵ Ipoña japishoonkayeetakeri opaampapirothaatake inkaare maaroni kaari osankinatakotchane irañaaayetai.

21

Ovakerari inkite, ovakerari kipatsi

¹ Ipoña noñaake ovakerari inkite, ovakerari kipatsi. Tema aritake aperotaka paisatori inkite, eejatzi paisatori kipatsi. Te iriñeetairo inkaare.

² Ipoña noñaake oshaviinkapaake inkiteki aparoni nampitsi tasorentsitsisiri, ipaitayeetziri “Ovakerari Jerusalén.” Iri Pava ovayiitakaan-takerori. Ovaneenkakitaka, iroovaitake aparoni tsinane ovaneenkatashitari oimentyaari.

³ Ari jiñaavaitaitanake shintsiini janta saikamentotsiki, ikantaitzi: “¡Pamene! Arira osaikimotairi kipatsisatziite iroka tasorentsithaante tsika inampitaro Pava. Arira itsipatajaantaari Pava tsika isaikayetzi isheninkataari.

⁴ Tema Pava osheyookiperotairine, imposhenkayetaiyaari. Eero ikaamaneyetai, tekatsi onkatsitzimovaitai, tekatsi iragaachane, tekatsi kemaantsivaitaachane. Tema ari okaratapaake maaroni iroka.”

⁵ Ipoña iñaavaitanake thointainchari saikamentotsiki, ikantzi: “Novakeratakaairo maaroiteni.” Ikantanake eejatzi: “Posankinatero iroka, tema kyaaryoori ñaantsi onatzi, ari okantaitatyeeni.”

⁶ Ari ikantana: “¡Ari overaapaaka! Naakatake oshiyarori etarori osankinarentsi. Naaka oshiyarori ovekaraantarori eejatzi. Naakatakera etakaanakarori. Naakatake thonkaironeri. Tzimatsirika miretatsiri, ari nomiretakaiyaari jiña tsika otzimi ovañaantatsiri. Impashiitaiyaari, te opinarontsita.

⁷ Irootakera noshinetakeneri kitsirinkaneriite. Naaka Pava itzimi iñaapinkathayetai. Iriitake nonkempitakaantairi notomiite.

⁸ Iro kantamaitacha eero notomitaari tharontziite, kisoshireri, kisaneentaneri, ovantaneri, mayempiri, matsi, ñaapinkathatakeriri oshiyakaarontsi, thairiite. Aña iriira taayetaachane opaampapirothaatake inkaare, kiteryeenkataintsiri oyachaarinka. Iroora apitetanaintsine inkamayetai.”

Ovakerari Jerusalén

⁹ Ikanta okaratapaake iroka, ipokashitapaakena aparoni maninkari ovasankitaantaneri itzimi oirikakerori itasone. Ikantapaakena: “Pimpoke, noñaakemiro oshiyakaaventari tsinaneka ontzime iinantyaari Oisha.”

¹⁰ Jaashinenkatanakena tonkaari otzishiki. Joñaakakenaro nampitsi tasorentsitatsiri ipaitayeetziri Jerusalén, otzimi jovayiitairi Pava opoñagaaro inkiteki.

¹¹ Janta nampitsiki, ari jiñeetairori irova-neenkaro Pava, shipakiryaaavaitake, iroovaitake okanta mapiki porekatsiri, pinaperotachari.*

¹² Iniroite okantaka otantonampiro. Tzimatsi 12 tsika ikyaapiintaitzi. Tzimatsi ikaratzi 12 maninkariite aamakoyentayetarori tsika ikyaapiintayeetzi. Ari josankinayeetakero ivairo itomiite Israel-ni.

¹³ Okaratzi mava ikyaapiintayeetzi montetakariri ishitovapiintzi ooryaa. Eejatzi ikyaapiintzira ooryaa, okaratzi mava. Katonkokero, okaratzi mava. Kirinkakero, okaratzi mava.

¹⁴ Tzimatsi okaratzi 12 iniroite mapi otzitakerori otantonampi. Ari osankinayetakari 12 ivairopayeeni otyaantajanoriite.

¹⁵ Irika ñaanatakenari, joirikake imonkaramentoshithaki jovetsikayeetziri oro, iro irimonkaratantyaarori otantonampi, eejatzi tsika ikyaapiintayeetzi.

¹⁶ Ari omonkaranampitavakaa iroka nampitsi, te anaavakaa. Ikanta irika, jetanakaro

---

* **21:11** Kantakotachari jaka “porekatsiri,” iroora ipaiyeetziri eejatzi “jaspe.”

jimonkaranampitakero, okaratzi 2,200 kilómetro osanthanka, eejatzi okaratake ojenokitzi.†

17 Ipoña jimonkaratakero eejatzi otantonampi, okaratzi otontatzi 144 jimonkaratantakaro ikonaki. Iroora jimonkaratantakari irika maninkari kempitarori ikonaki atziri otzimi jimonkaratantapiintakari irirori.

18 Iroka otantonampi, oshiyavaitakaro mapi porekaki okantaka. Jiyoshiita oro jovetsikantayeetakarori nampitsi, porekaki okantaka.‡

19 Itzinkamiitantakarori otantonampi, iro jaayeetake porekakiyetatsiri mapiki, pinaperoyetachari. Jiroka ovairopayeeni mapiki tsika okanta jovetsikayeetakero: jaspe, zafiro, ágata, esmeralda,

20 ónice, cornalina, crisólito, berilo, topacio, crisopraso, jacinto, amatista.

21 Okaratakera 12 ikyaapiintayeetzi, iroora jaayeetake antaroperori kitamarori mapi, iro jimokakeri jovetsikantakarori. Maaroni avotsite nampitsi, jiyoshiita oro jovetsikayeetantakarori, porekaki okantaka.§

22 Te ontzimapai janta tasorentsipanko. Tema iro inampi Avinkatharite Pava Shintsijanokitatsiri itsipataari Oisha. Iriiyetajaantakera impoy-aataiyaarone tasorentsipanko janta.

23 Te inkovajaantaiya ooryaatsiri, eejatzi kashiri. Tema irovaneenkaro Pava kitainkataka-

† **21:16** Kantakotachari jaka “2,200 kilómetro” iroora ikantayeetziri eejatzi “12,000 estadio.” ‡ **21:18** Kantakotachari jaka “porekaki,” okempitakero okantara botella, eejatzi vidrio.

§ **21:21** Kantakotachari jaka “kitamarori mapi” irojatzira ipaiyeetziri “perla.”

gairone. Iri Oisha kempitaiyaarine ootamentotsi.

²⁴ Iriitake kitainkatakotairine iraniiyetaira atziriite janta. Pinkathariite tzimayevetachari irovaneenkaro kipatsiki, kameethaini irisaikayetai janta iñaapinkathatairi Pava.

²⁵ Eero otsirenitapai, aña okantaitatyeeni onkitaitapai. Te ashitanetaiya nampitsi janta.

²⁶ Ikaratzi tzimayevetachari irovaneenkaro kipatsiki, itzimi iñaapinkathayeetairi, kameethaini isaikayetai janta iñaapinkathatairi Pava.

²⁷ Eero itzimai janta kaariperotapaatsineri, eero iñeetairi janta antayetairone ipinkayeetziri, eero itzimapai eejatzi thaiyapaachane. Intaani inampiyetaiyaaro ikaratzi josankinatakoyetakeri Oisha irañaayetai janta.

22

¹ Ipoña joñaakakenaro jiña otzimi kañaanetakaantatsiri. Kiteshaaniki okantaka. Iro shitovaatatsiri isaikamentoki Pava itsipatakari Oisha,*

² irootake shiyaatainchari niyankineki avotsi. Omontethapyataakero oshookantakaro chochoki kañaanetakaantatsiri. Okantaitani kashiriki okithotapai osarentsiki. Otekatsitakaantapai oshi.

³ Eero otzimapai ovasankitaantsi janta. Ari osaikapairi isaikamento Pava, eejatzi irashi Oisha. Inkantaitatyeeni irantavaitapaineri iromperatane.

⁴ Ari iriñaavoroyeetairi Pava. Inkentakotamakotaiyaaro atziriite ivairo Pava.

---

* **22:1** Kantakotachari jaka “kiteshaaniki” okempitakaro okantara botella, vidrio eejatzi cristal.

⁵ Eero otsirenitapai janta. Eero itzimapai ooryaatsiri. Tema iri kitainkataatsine Avinkatharite Pava. Ari ikantaitatyero impinkathariventantapai atziriite janta.

Irootaintsira impiye Cristo

⁶ Ipoña ikantanakena maninkari: “Kyaaryoora onatzi iroka ñaantsi, kantatsi ankempisantero.” Tema ikempitaakerira pairani Avinkatharite Pava jiyotakaayetakeri kamantantaneriite, ari ikempitaakenari eejatzi naaka, jotyaantakenari imaninkarite joñaakayetakenaro iroka, iro iriyoyetantaiyaari iromperataneete irootzimatake avisayete tsikarika ompaiyetyaari apaata.

⁷ Jiroka ikantzi Jesús: “¡Pamene! Irootaintsi nompiye. Kimoshirera inkantaiya inkarate kempisantakerone ikamantantaitakeri jaka osankinarentsiki.”

⁸ Naakatakera Juan osankinatzirori iroka. Naaka ñaajaantakerori maaroni, naaka kemaajaantakerori eejatzi. Ari notyeerovavetanaka noñaapinkathateri maninkari oñaakakenarori maaroni iroka.

⁹ Ikantanakena irirori: “¡Eero piñaapinkathatana naaka! Ari akarataiyini jomperatai Pava, ari noshiyami eeroka, ari noshiyakari kamantantaneriite pipaiyetziri ‘iyekiite,’ noshiyakari eejatzi inkarate kempisantairone osankinayetainchari jaka. Aña iri piñaapinkathatajaantai Pava.”

¹⁰ Ipoña ikantanakena eejatzi: “Okaratzi posankinatakotakeri avisayetatsineri apaata, eerora povitsinekakotziro, tema irootzimatake iriñeetero avisatsineri.

11 ¡Inkaariperoshiretziitaveete itzimi kaariperoshiretatsiri iroñaaka! ¡Inkamaaroshiretziitaveete itzimi kamaaroshiretaintsiri iroñaaka! ¡Irantaperotero kameethari itzimi antakerori iroñaaka! ¡Intasorentsishireperote itzimi tasorentsishiretaintsiri iroñaaka!

12 ¡Irootaintsira nompiye! Irootaintsira nompinayetairi atziriite okaratzi jantaventakeri aparopayeeni.

13 Naakara oshiyarori etarori osankinarentsi, Naaka oshiyarori ovekaraantarori eejatzi. Naakatake etarori, Naakatake overaantyaarone. Naakatakera etakaantanakarori, Naakatake thonkaironeri.”

14 Kimoshirera inkantaiya inkarate kivayetairone iithaare, inkene ishineyetairi chochoki añaaakaanatsiri, inkene inkyaayetai ikyaapiintayeetzi nampitsiki.

15 Eero ikyaayetai janta kempitakoyetariri otsitzi, matsikantaneri, antapiintakero kamaarotatsiri, ovariantaneri, ikaratzi ñaapinkathatakeriri oshiyakaaronsi, ikaratzi ametapiintakarori ithaiya.

16 “Naakatakera Jesús, otyaantakeri maninkari inkamantemiro irokapayeeni, inkene povav-isayeneri eeroka itzimi apatoventapiintakariri Pava tsikarikapayeeni. Naaka charinetariri David-ni. Naakatake ipaitayeetzi ‘Impokiro Orimishi.’ ”

17 Ikantzi Tasorentsinkantsi: “Pimpokeeta.” Ari okantzitari eejatzi kempitakarori tsinane iinantaityaari. Inkarate kemayetairone iroka, inkantayetai: “Pimpokeeta.” Impokayeteeta

itzimi mireyetatsiri. ¡Itzimirika kovanaintsiri irimiretyaaro jiñaa añakaantaneri, iriravaite, te opinata!

¹⁸ Tzimatsi nonkamanteriri inkarate kemairone iroka tsika osankinatakoyetakara avisayetatsineri apaata: Tzimatsirika ovanaavaitakerone okaratzi osankinatainchari jaka, ari irovanagaineri Pava inkemaantsitaiyaari irirori okaratzi ñaaventakoyetainchari jaka osankinarentsiki.†

¹⁹ Tzimatsirika thañaapithatantakyaarone okaratzi osankinatainchari jaka, ari inthañaapithataiyaari apaata Pava irirori eero ishinetaineri chochoki añakaantatsiri. Eero ikyagai nampitsiki otzimi iñaaventaitakeri jaka.

²⁰ Itzimi ñaaventakaantakerori maaroni iroka, ikantzi: “Irootaintsi nompiye.” Ari nokantzi naaka: “Ari onkantyaari, thaankiini pimpiye.”

²¹ Onkamintha ineshinonkayetaimi Avinkatharite Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

---

† **22:18** Tzimatsi ñaaventakoyetzirori okaratzi kantakotachari: “Ovanaavaitakerone okaratzi osankinatainchari jaka” itzimi ovaakaanakerori josankinayetziro. Osankinajanorentsi, ari onkantya iramenantyaarori irosankinatero kameethaini tsikara okantajaantara. Eero jovanaashivaitaro, eero jamaakivaitzi aparoni. Tzimatsi pashine kantatsiri iyotagaantsi onatzi okaratzi ñaantsikoventachari jaka irashiite maaroini, ari onkantya eero jotekantaitaro, inkantaite: “thaiyaantsi onatzi okaratzi osankinatakotachari iñaaneke Pava.”

**KAMEETHARI ÑAANTSI: Ñaaventaitzirira
Avinkatharite Jesucristo**
**The New Testament in the Pichis Ashéninka language of
Peru**
**El Nuevo Testamento in la Pichis Ashéninka lingua de
Peru**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka, Pichis

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

b72f15e8-2b09-5a3e-bcda-702eafc504d4